

PRAWIE (3364) *av*

-a- (2823), -ã- (51); -a- : -ã- *RejRozpr* (16:1), *MurzHist* (7:3), *GliczKsiąż* (38:1), *LubPs* (228:3), *Leop* (18:1), *OrzList* (2:1), *BibRadz* (66:2), *BielKron* (38:2), *Mącz* (99:3), *Prot* (5:1), *LeovPrzep* (25:1), *RejPos* (353:4), *KwiatOpis* (1:1), *GrzegŚm* (4:1), *RejZwierc* (184:2), *RejPosWstaw* (14:1), *HistHel* (10:1), *MycPrz* (28:6), *BudNT* (9:1), *ModrzBaz* (24:1), *SkarJedn* (38:1), *Oczko* (24:2), *SkarŻyw* (99:5), *StryjKron* (52:2), *CzechEp* (84:1), *KochPieś* (7:1), *PowodPr* (12:1), *GosłCast* (15:1); e jasne.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Ledwie nie, omal, blisko, bez mała; fere Modrz, Cn; paene PolAnt; omnino, prope Modrz (2023) :*

a. *W połączeniu z czasownikiem (483) : BierEz K4v, L4, O4v, R3v, S3v; OpecŻyw 146v; FalZioł I 52b, 128d, II 10d, V 77v; GlabGad N5v; WróbŻółt pp4v; Zápaliło sie prawie ferce wemnie rozmylláiąc wiákich iest przygodach RejPs 59, 24, 32, 44v [2 r.], 46, 66 (25); LibMal 1544/84; RejRozpr B3, B4; RejJóz B4, B5, C7v, C8v, D (15); Milcz dla boga myły brachu Nieprzyday mi więczy ftrachu. Ktory na mie teras przyfedl Prawiem od pamieczy odfedl. RejKup e7; Idź ty miły Gardyanie Boć taky ftrach prziffedl namię Iz prawie niewiem gdzie ftoje RejKup bb3v, b4v, c5, d2v [2 r.], d7v [2 r.], e5 (53); RejKupSekl a5v; HistAl L6; MurzNT 73v; KromRozm III L3; Teraz temi czáły fwyát sie záchwyát y ludzye o náuki ktore ludzki żywot práwye ná nogi ftáwyáya/ dbác [!] nyechcą GliczKsiąż I3, B2v, C2, F7, Iv; Ciáło me zdrowia żadnego iuż prawie nie czuie/ bo mię ze wżąd frogi gniew twój ták bárzo fráfuie LubPs K3, A6, Kv, K3v, L, P2 (14); GroicPorz gg2v; KrowObr 22, 83; Rozumieyże moy pánie/ żeć mię tefzno było/ Aż prawie przed oczymá wżytko sie zácmiło. RejWiz 110; Máiąc Pánłkie náuki/ iz im nie wierzyli/ Iedno wodę łyżkámí ták prawie mierzyli. RejWiz 163v, 3, 7, 25, 26, 26v (21); Leop Num 11/6, 3.Reg 10/5, 1.Esdr 5/8, Ps 37/9, Sap 12/4, 1.Mach 5/30; OrzList hv; RejFig Bb2v, Ee; RejZwierc 36v, 59, 67v, 84, 87v, 105v; BibRadz Gen 19/11, 47/13, Deut 28/34, Is 30/17, I 418c marg (8); OrzRozm O2; BielKron 86v, 190v, 227, 241v, 322v (8); Mącz 102d, 175c; OrzQuin B4; Poki im fráłzki piłszefz/ to rádźi czytáią/ Piłzże co ftátecznego/ frodze fię gniewáią. Bo prawie (iáko mowią) to ie w oczy kole Prot A2v; SarnUzn F5v; LeovPrzep A4, B4; RejAp 35v, 132, 133v, 145, 155v, 185v; GórnDworz E6v; Pan twoy náwiedza cie/ vpomina cie/ á kołáće prawie we drzwi twoie fświętemi fłowy fwemi. RejPos 196, A5 [2 r.], B [2 r.], 10, 23, 26 (39); BiałKat 216; GrzegŚm 45; KuczbKat 375; Prze kęs máley fwey woleý tákíechmy zemdleli/ Z onych fławnych Rycerzow prawie zniewiełcieli. RejZwierc 252, A3, 49v, 57v, 149v, 159 (14); KochMon 19; RejPosWstaw [110³]; MycPrz I B2, B2v, II B[3], B[3]v, B4; A pátrząc ná to tzłowiek iák sie teras dzieie/ Iuż bátznemu káždemu prawie ferce mdleie WierKróc A3, B3; BiałKaz L3v; CzechRozm A7, 24, 135v, 170v, 198v [2 r.] (11); PaprPan E4, S3v, Hh2v; KarnNap A2, C3; práwieście wżytcy byli zápomnieli/ y ty żeś Krolem/ y drudzy że iym pánuiefz. ModrzBaz 52v, 59v, 60, 141; SkarJedn A6, 102; Iuż mi ná fzyię prawie śmierć okrutna byłá Swé nie vchronné śidłá wrzuciłá. KochPs 175; tyś mnie/ fłudze fwemu Niefzczęściém vtrapionemu/ Láłkáwé vcho podał/ y przywrócił siły/ Które prawie zgáłły były. KochPs 201, 23, 36, 82, 99, 104, 131, 176; Co może być dziwniefzého nád to/ białá głowá ták zacnego domu/ ták bogáta/ wżytko dla Páná Bogá z táką wiárą rozdáłá/ ifz prawie do ofstátniego vboftwá przyfzłá? SkarŻyw 143; Był młodzienciec kwitnącey y piękney vrody/ á prawie z oczu iego/ iáko mowią/ cnotá pátrzyłá. SkarŻyw 459, 29, 57 [2 r.], 89, 90,*

113 (20); *MWilkHist* H; *StryjKron* A, 205, 577, 652, 742; *CzechEp* *3, *3v, 5, 11, 15 (9); *NiemObr* 4; *KochFr* 106, 109 [2 r.]; Iam się też tu prawie werwał z motyką na łośce/ Tylko rymem zawięzuiąc v wierzykow końce *KlonŻal* D4, E4; *KochSz* B4v; *KochWz* 140; *ReszPrz* 44, 73; *BielSen* 17; *KochPieś* 19; *KochSob* 69; (*nagł*) Lutnia. (—) W Leśie/ pókim dużej miałá/ Nigdym fye fłyżeć nie dáła: Teraz iákom dużej zbyła/ Spiéwam/ y práwem ożyła. *PudłFr* 19; *ArtKanc* L10, N11v, P3; *BielRozm* 3; *PaprUp* G4; *ActReg* 133; *GrabowSet* K3v, O4; *KochFrag* 23; *OrzJan* 46, 96, 114; *WujNT Act* 21/35; *WysKaz* X2v; *SarnStat* *3v, 171; *SiebRozmyśl* A3, E4v, G2, H3; *PowodPr* 71, 77; *SkarKaz* 2b; *VotSzl* C; A iefli kákwie Stáwifz fie: tám wódz zaráz im popuścifz/ prawie Dafz drogę do rośpufty *GosłCast* 66, 25, 50, 56, 58, 71; *SapEpit* A2; *KlonWor* 10, 59; [*ZapWpolKość* 1550 9/291v].

W połączeniach typu szeregowego (zwykle dwuczłonowych), w których drugi człon ma znaczenie intensywniejsze niż pierwszy, ale osłabione wyrazem „prawie” (70): *ForCnR* C4; Iafkier w moźdżerzu fthłuczony gdy będzie na gołe ciało przilożon: zrani ono miecze á prawie fwoią gorączością przepali fkorę *FalZiol* I 56a, I 68d; BA ty zwyciężywłzy á prawie fpuśtośzywłzy Rułką ziemię/ wezbrał fie ku Węgierkicy z ludem pięćikroć fto tiliącz. *MiechGlab* 14; *RejPs* 120v, 150; Zás też o małżeńftwie źle dzyerzeń/ żaden thego nye vmye yedno ten ktoremuby fie głową zówracála/ á práwye fśalał zmozgu. *GliczKsięż* O4v, M5; Też w nim [w psalmie] iefť ofobliwe s fukanie złich fprawcow kościoła Páńkiego/ ktorzy fie iedno łami nád ludem Bożym paftwią á prawie ie zżyraią. *LubPs* N5v, gg4; *KrowObr* 2v; Aż y tego iáko znam zacnego młodyeńcá Zbłáźnił/ á prawie z niego vczynił fzałencá. *RejWiz* 33v, 29v; *RejWiz* 122v; *Leop* 2. *Esdr* 6/16; gdyż Iobá chcá [nieprzyjaciele] w wiełć w rośpácż á prawie do przepálci wrzucić *BibRadz* I 274; Vdáwáią się [rzeki] iná drogá/ y niłzceią á prawie giná. *BibRadz* Iob 6/18, *4v, *5; *BielKron* 248; dofyć fie tego oczy náłze náptrzyły iáko tych cíłáwých fzkap [tj. złych wyznawców] wiele dziś biega/ borząc/ tłumiąc/ á zánifzczáiąc/ á prawie mieczem wyfiekáiąc the białość á fzczyrość woley á náuki Pána tego. *RejAp* 57, AA3, 15v, 127, 133v, 152 (9); Otoś nam odmienił Proroki/ á zámileś nam wierne vpominánia fwoie w oczoch náłzych/ iákoś był zámil á prawie záfłonił oczy temu nędznemu Herodowi *RejPos* 321, 38v, 49, 86, 87v, 200v (12); Tym obyczáiem złączáią się wierni s Pánem Kryfthuśem/ y prawie zrałháią w iedno cíáło *GrzegŚm* 36; *HistLan* A2; *RejZwierc* 85v, 184v, 197, 260; *RejPosRozpr* b3; *BiałKaz* B2; Aniołowie Boży zówždy ftrzegli wiernych wolá Bożą y onych w cíelefnych onych przygodách broniać/ á prawie ich ná rękú nożąc iáko by y nogi fwey o kámieñ nie obrázili *CzechRozm* 47; Ná ktorá fprawiedliwość z wiary pochodząca/ iż fie ták bárzo fpuśzczał á do niey prawie przywiewzował/ tedy tego indziey tę przyczynę kładzie/ mowiąc: [...] *CzechRozm* 208v, 91, 108v, 225; Lecż á iákoż ty tedy łam / o dobry męžu/ iefťes pożyteczny Rzeczypópolitey/ ktory trochę źiemie wydźieráiąc twemu łamśiádowi/ wydźierałz mu zgęby chleb/ w vbośtwo go przywodziłz/ á prawie krew zniego wyćifkałz? *ModrzBaz* 48v, 43; [jezioro w starostwie bełskim] wielkiemi wodámi wólwa/ y téz zás wyśiáka/ á prawie wyfycha *Oczko* 9v; *SkarŻyw* 142, 473; *StryjKron* 406; *CzechEp* 6, 51, 192; *NiemObr* 19; *WerKaz* 289; *populus* wźiał rząd ná się/ á iego ten obyczay iefť/ ábo pokornie niewolá ćierpi/ ábo hárdzie rofkázuie/ á prawie/ iákom rzekł wyfłzey/ *Tyrannifuię* *GórnRozm* M3v; *VotSzl* B; *SkarKazSej* 672a, 678a, 704b.

W połączeniach porównawczych: »(tak) prawie jak(o)(by), by [+ vb], prawie [+ vb] jako [kto, co]« [szyk zmienny] (29:1;7): á tak tam [*Dyjogenes*] przez noc leżał, nie tak iakoby prawie vmrzeć

miął, ale iakoby od zimnice miał być przemożony *BielŻyw* 77; *RejPs* 32, 150, 180v; *RejKup* f8; Y ocucił sie w ten czas możny Pan nad Pány/ Práwye yáko gdy wítánye ze łnu człek piyány *LubPs* S2, eev; Dziwuię sie twoiey łprofnóści/ iż to piłmo święte/ y drugie wedle tego/ ták práwie przywodziłz y łtofuiełz/ iáko ná on tzás Dijabeł przywodził y łtofował/ náprzećiwko Pánu Kryłtułowu *KrowObr* 215v; *BibRadz* I 418c *marg*; Graphice, Dołtátecznie/ Práwie by wymálował. *Mącz* 148d, 148d; *RejAp* 152, 191; *RejPos* 49, 72, 244, 305v, 344v; *HistLan* A2, F3v; boimy sie áby nam ták bárzo łwiátá nie omierziłá [starość]/ żebychmy iuz áni krothofile żadney/ áni dobrej myłli żadney vzyć nie mieli/ iedno ták práwie ábychmy obumrzeć mieli iáko iáłkołki ná zímę. *RejZwierc* 162, 13v, 38, 197, 260, 265; *MycPrz* II Dv; Y vłechłem práwie/ iáko kwiát vgorny. *KochPs* 151; *SkarŻyw* 211; *CzechEp* 6, 9, 25, 380; *CzechEpPORz* *2; *KochTarn* 78; *ArtKanc* D17; *OrzJan* 18.

Przysłowie: Ták ieft/ práwieś trefił grufce w wierzch. *CzechRozm* 57v.

b. W połączeniu z przymiotnikiem, imiesłowem, zaimkiem przymiotnikowym lub wyrażeniem przyimkowym w funkcji przymiotnika (322) : *TarDuch* B3v; Proch wyborny/ [...] oczy włpomaga/ iálne czyni y ołtre/ bo ciemności gich włzelkie y mgłę czyniączá sie przed nimi oddala, Ludziom iuz prawie niewidomym, zprzyczyny złych wilkości y z łtarołci/ieft barzo pomoczny. *FalZioł* V 90v, I 6b, 122d, III 11c, 17d, IV 22d (14); *GlabGad* B4v, P3v, P6v; Trzebać takim [którzy królestwa sprawują] ramion mocnych, Sił prawie Herkulesowych, By taką ciężkość znosili, Ktorą sobie założyli. *BierRozm* 21; *RejPs* 23v, 115, 122, 183, 220v; *RejJóz* G2, L3; *RejKup* f8, q2v, f5v, aa8, Cc; *MurzHist* M4v; Tatarzy także, ktorzy nam są barzo prawie wrodzoni nieprzyjatele, acz niemáłym podarzym od IKM bywają opatrywani, jednak się tego wstrzymać nie mogą, aby w państwach IKM wtargiwać nie mieli *Diar* 23; *GliczKsiąż* Kv; ná tey nędzney zyemi práwye łpułtołzáłey/ Widziłz yáko vzywam cyęłłkołci nyemáłey *LubPs* Pv, A2v, I3, Ov, V6v, bb, ee3v, gg2v; *RejWiz* 16, 17v, 28v, 78, 79v (11); *Leop Num* 16/14; *RejZwierz* 54, 54v, 56v, 82; Tedy Abigáil przyłzłá do Nábálá á oto on w domu łwem łpráwił vczthę práwie krolewłká *BibRadz* 1.Reg 25/36, *Gen* 8/14, *Dan* 4/1, *Eccli* 51/8; *OrzRozm* A2v; *BielKron* 55v, 268, 330v, 425; *KwiatKsiąż* Iv; *Mącz* 14d; *SienLek* 122, 134 [2 r.], 160v; widziál ná powietrzu [Król Zygmunt] łzełcioro Słońcá/ miedzy ktorymi to ktore było ku Zachodowi práwie czarne było *LeovPrzep* b; *RejAp* 44v, 47, 90v, 100, 102v, 123v; *GrzepGeom* L3v; Vłyłzawłszy to [głos barzo żalobny] Iulian/ włtał y náłáźł [ł] człowieká práwie iuz vłthawáiące⁸⁰ dla zímná *HistRzym* 116, 5v; *RejPos* 32, 79v, 108v, 220v, 238v (10); *BiałKat* 196; Bywáli y pánowie Rádni práwie łwięći/ Ktorzy Rzeczpółpolitá mieli ná pámięći. *BielSat* G4v; *HistLan* E3v; *RejZwierc* 23, 40v, 51, 57, 79 (19); *BielSpr* 46; *WujJud* 56, 74; *RejPosWstaw* [41³]v; W.M. zdawná powolny y práwie dómowy łługá Olbrycht Strumieńłki z Myłłowic *Strum* B5v, P3v; *WierKróć* A4; *BudNT przedm* d2; *CzechRozm* 80, 81, 239v, 242; *PaprPan* B3, F2v, N4, Q3v, V2, Y4v, [Gg]4; *KarnNap* C2v; A tá miłość iáko w ludziach ieft rozmáita/ á práwie niełkończona/trudno wypowiedzieć. *ModrzBaz* 56, 15v, 21, 102, 127v; *ModrzBazBud* π6 [2 r.]; *SkarJedn* 166, 173, 378, *KochOdpr* C2v; [W królestwie Peru jest rzeka Maragnon] y druga niedaleko iéy/ Hiłpani iá Rio de la plata zowiá/ téyże práwie wielkołci łye náyduie *Oczko* 7v, A4, 6v; *KochPs* 66, 87, 162, 175; *SkarŻyw* 14, 30, 35, 97 (18); *StryjKron* 497, 512; Y dáłey támże tę łlepotę Pogáńłká opifuiąc/ práwie żywymi fárbámi włzytko terážnieyłze Papielkie nabożeńłtwo máłuiie *CzechEp* 87, 112, 151, 351, 354, 360; *NiemObr* 40; *KlonŻal* B4v; *ReszHoz* 135;

WerKaz 281; *BielSen* 18; Widzę y ciebie gwiazdźcie równym prawie/ Cny Władysławie. *KochPieś* 13; *ArtKanc* K18, O16v; *ZawJeft* 6; *ActReg* 133; *GrochKal* 3, 24; Ale widzę/ iż ieft iákies mniémání między wámi/ które was iuz prawie ná nieprzyacielá idąc hámuie. *OrzJan* 22; *LatHar* 56, 129, 141, 261, 385; *KolakCath* C3; *WujNT* 471; kto łobie Czyściec obiecuie/ niewie co mowi/ ponieważ tám męki łá prawie nie wyłłowione. *WysKaz* 39; *SarnStat kt*; *SiebRozmysł* A2v; *PowodPr* 19, 33, 72; *SkarKaz* 154b, 241a, 347a; *VotSzl* B2v; *GoslCast* 57; *KlonFlis* H3, H3v; *SzarzRytJSzarz nlb* 2.

W połączeniach typu szeregowego (zwykle dwuczłonowych), w których drugi człon ma znaczenie intensywniejsze niż pierwszy, ale osłabione wyrazem „prawie” (74): Iezu ktorys matkę twoię płaczącą y prawie vmarłą dla boleści naziemię padaiącą widział. łmi. łie nad nami. *TarDuch* C4v; Też kto ma złá pamięć albo prawie łtraczoná tak vcziń/ [...] *FalZioł* I 17a, I 110b; Mnożyła tę ich załóć i dźiwná a prawie nie słychaná rzecz iego i rozumu ołtrość *MurzHist* Tv; Ciáło náłze w łmrodliwy proch w łpruchniáłość obleczone W zefchlá á iuz prawie w wátłá łkorę ieft ociągnione. *LubPs* hh6, I3v, gg4; Izali to nie prołta/ á prawie według rozumu ciełelnego/ nie łzalona náuká ieft? *KrowObr* 48v; *RejWiz* 151; *BibRadz* I 6a marg; *BielKron* 419; *OrzQuin* B2; Oto wnet powłtał on łrogi Máhomet z ognitá á prawie dymem á łiarká zarázoná náuká łwoiá. *RejAp* 82; ták iáko to iuz oczýmá łwemi widzimy/ iáko ieft od tego złóćiwego Bogá vcíłnion Kołcioł Páńłki/ á w wielu kráinách nie tylko vcíłnion ále prawie zánifczon á w niwecz obrocon. *RejAp* 170v, 105v, 149v; *GórnDworz* F4, O2; łzukay pilnie káždey zgody á káždego połtánowienia w nędznym łercu łwoim/ ábył ie zázwdy czyłthe á prawie przezroczyłte miał przed Pánem łwoim *RejPos* 181v, 17, 53v, 66v, 104, 195v (12); *RejZwierc* 61 v, 158, 189v; *RejPosWstaw* [110²]v; *BudNT przedm* c2; Y to też błáđ wielki á prawie nieznołny *CzechRozm* 151, 22v; Czemułcie ták niedbáli á nikczemni prawie *PaprPan* Hh3; *KarnNap ktv*; *ModrzBaz* 133v, 141; *SkarJedn* 49, 83, 120; [ludzie] to zá rzecz zacná/ pożyteczná/ á prawie łwięta/ gđzie łye Cieplice vkazály/ być rozumiełi *Oczko* 11; Mnich ieden wzwałńiony nań á prawie łzáleięcy/ vmyłł go wnocy zabić *SkarŻyw* 574, A2, 27, 79; *CzechEp* 259; *CzechEpPORz* **2; Luther łwoim zwolennikom piękńá á prawie z wolá Bożá/ y z piłmem ł. zgodńá łáćinę dawał *ReszList* 154; *PaprUp* F4v; *GostGospSieb* +3v; *OrzJan* 62; *LatHar* 231, 244, 253, 298; Bowiem ich myłłi Páńłkiey á Krolewłkiey prawie/ Kochanie było włzyłtkim łtáwić łię łáłkáwie. *KolakCath* A3v; *SarnStat* 176, 337, 369, 382, 591, 592, 971; *PowodPr* 53, 66; *SkarKaz* 346b; oyczyzná náłzá/ [...] z niewymowná trołká/ y z wielkim á prawie krwáwym potem/ przez łrogi y niezłiczone łmierć/ ieft od łławnych przodkow náłznych nábyta *VotSzl* A4v; *PaxLiz* D4v; *SkarKazSej* 694; Ten okręt y flifówanie łázonowe nie bez przyczyny od ták zacnych authorow ieft obwołáne y prawie wytrábone *KlonFlis* A3v.

W połączeniach porównawczych: »(tak) prawie jak(o)(by), by [jaki]; jako prawie [jaki]« [szyk zmienny] (34:1;2): A wybaw iuz od tey łrogolći mieczowey dułłę moię/ á od iádowitołći tákicy prawie iáko plięy iedyná myłł moię. *RejPs* 32, 32, 202; By łię była dłużey łłukłá Iuz by była yłcze pukłá Tego łtarego kłopotu Prawie by piány plótu *RejKup* ł8v; *DiarDop* 108; Zem łie łtał ták w łercu łwoim práwye iáć vmárły *LubPs* H2v; Wypułłił łrogiy cyemnołći w ktorych ták chodzili/ Nic nye widząc yáko łlepi práwye w nich błáđzili *LubPs* Y, Ev, K3v, N, O3, Sv marg, Z6v, dd3v, dd4v; Helená wielkim kołztem łtałá przyłstroiona/ Więc Dydo/ Penelope/ piękńa Exioná. Ták prawie ná tablicách iáko żywe łtały *RejWiz* 25, 58, 94v, 134; *RejAp* AA6v, 15v; *RejPos* 66v, 108, 141v, 179,

224 (8); *RejZwierc* 166v, 173; Abowiem tám ma być szukan żywot/kędy ieft zakryty ábo fchowány/ á prawie iákoby do fkrzynie włożony *RejPosWstaw* [110²]v; *CzechRozm* 24; *ModrzBaz* 133v; *SkarŻyw* 593; Kogoć on z nowu przetworzy/ [...] Będzie w cnotách pomnożony/ iáko prawie odrodzony *ArtKanc* L19v; *KochFrag* 27.

Szereg: »prawie a na poły« (1): A tu napirwey maľz obaczác moy miły Krześciánłki brácie/ głuchość á niedbáłość włzu fwoich/ izći fą prawie á ná poły zátkáne *RejPos* 207.

c. W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownikowym (672) : *BierEz* D; ná iádowite wkáffenie záoftrzyli ięzyki fwoie [*ludzie zuchwale złościwi*]/ á prawie iad zázwdy ieft pod ięzykiem ich *RejPs* 207v, 116v, 132, 143v, 195, 199, 202, 216v; *RejRozpr* H; Sin Iakoba [...] Był przedan do ziemie czudzey Potym iego pan w Egipcie Znaiącz w nim cznoty obphicie Wielką gi był łaską przijał A prawie y za łina wziął *RejJóz* A3, A4, C5, C7v, D4, D5v, K5; *RejKup* 17v, r6v, X; *HistAl* G2; *MurzHist* Pv; gdy byľmy chcieli Socrateľowe argumenta tu przytoczyc/ zajłte by ich nieieden znas barzo rad słucháľ/ gdy on na przód wlyźłtek świat przed oczy nám ftawia i prawie palcem vkazuie *MurzNT* 103v, 108v; *MrowPieś* A3v; PRáwye mi było látárnyą twoye słowo fwyęte *LubPs* bb4, Fv, S2v, S6v, cc6; POdwoyľki chcelibyc mian prawie zá Poľá Bożego/ iáko ieft w prawie opifány/ ma mieć wfobie trzy rzeczy. *GroicPorz* g4, i2v; *KrowObr* 99; Ták wlyzłki ten márny fwiát prawie zá nos wodzi. *RejWiz* 22v; A márna śmierć nie zmieľzka/ bo tá ná to godzi/ Tuż prawie zá piętámi/ zá káždym z was chodzi. *RejWiz* 159v; Boć fnádnie znác kto zacny/ á kto błazen prawie. *RejWiz* 189, 7, 16, 40v, 96v, 102 (11); *RejZwierz* 62, 81, 116v; Roboám był prawie dziećię y ľekliwego fercá *BibRadz* 2.Par 13/7, Ex 5/21, I 274, Ez 10/22, II 138a marg; *OrzRozm* Q3v; Szwedowie was przes morze fiegiáľ/ A Iflanti wam prawie z garłci wydzieriaľ. *KochSat* A3v; *KochZg* A3; *Prot* C4v; wiele ich ieft ktorzy niewiedzą tey táiemnice áľbo *mysterium* piľmá/ ktore ieft prawie kluczem do zamkow wlyzłkiego piľmá fwiętego *SarnUzn* F4; *RejAp* 166, 171; *RejPos* 10, 14, 19v, 75, 76 (18); (*did*) Polska mowi: (-) TRudno tobie ma pomoc/ tá moiá fieľtrzcýá/ Gdy teź miedzy łyny iey/ nie máła roznicá Samá łobą nie władnie máło coś roľniki/ Y to s nich podziáľáli/ prawie niewolniki. *BielSat* G3; *HistLan* E3v; *KuczbKat* 345; *RejZwierc* 41, 63, 93v, 105, 167 (14); *RejPosWstaw* [41⁴]v, 42, [143³]; Abom co iuź przewiniľ/ że mię w iego ręce/ A prawie ná fmięć wydaľ *HistHel* B3v, C2v; *MycPrz* II C3v, C4v; *BudNT* przedm bv; grzechem zaráżeni będąc [*ludzie*]/ prawie fie Bogu nieprzyiaćioły ftáli *CzechRozm* 88v, 22v, 77, 89v, 91v, 101v, 133v [2 r.], 246; Cnotę zá włafną mátkę daľ Bog Tárłom prawie. *PaprPan* N, Aa3, H; *SkarJedn* 166, 337, 342; Iaćiem żebrak vbogi/ prawie ćień człowieczy/ Ale mię iednáć pan ma ná pieczy. *KochPs* 60, 63, 95, 129, 162, 173; *SkarŻyw* A5v, 87, 171, 251; *MWilkHist* C3; Angelczykowie teź y Scotowie prawie z Baľni iáwnych poczátki fwoie wywodzą/ od Albiny Krolewny Syriyľkiey *StrykKron* 61, 11, 86, 210, 552, 602, 692, 782; *CzechEp* *3, 14, 62, 93, 194 (9); Tobie w ręce łam prawie Bóg tám był brón podaľ *KochJez* A4, Bv; *NiemObr* 158; *KochFr* 50; *KochSz* Cv; *ReszList* 155; *WerKaz* 303; Prawie co chcą [*Turcy*] to ná nas przewodzą vporą/ Dziatki náľze nieľzczelne w dzieięćinie biorą. *BielSen* 16, 13; *KochSob* 57; káždy iuź kędy może z wymyľłu fwoiego/ próżnych báśni łnow prawie náucza Bliźniego. *ArtKanc* Q3; *GórnRozm* B4; Tu słyźlyź co ten mądry/ á w rzeczyľopolitęy fwęy godny człowiek o tey łkázie obyczáiów trzyma/ że łudzi wyľtępné/ á roľpuľtné/ mężobóyce prawie rzeczyľopolitęy zowie. *KochWr* 27; *PaprUp* C4; *ActReg*

158; *GostGospSieb* +3v; *KołąkCath* C5; *KmitaSpit* C2v; *VotSzl* A2v; *GosłCast* 72; *SkarKazSej* 674a; *SapEpit* B4; *SzarzRyt* Cv.

W połączeniach typu szeregowego (zwykle dwuczłonowych), w których drugi człon ma znaczenie intensywniejsze niż pierwszy ale osłabione wyrazem „prawie” (27): GDyżes ty ieft początek a prawie rozmnozenie wśfego dobra naffego panie boze nalfz: [...] nie racz miłofciwie nam omieśfkawac wśpomozeniem fwoiem *RejPs* 208v; *LibMal* 1554/186v; *RejKup* Fv; *DiarDop* 109; Kámyeń on ktory byli Pánye wśfechmogący/ Zárzucili ná ftronę oni buduyący/ Ten fye im mocnym węgłem á práwie głową słał *LubPs* aa3v, P6v marg; *BibRadz* *4v; áleś tráfił Pośle ná niemoty/ á práwie ná pfy nieme *OrzRozm* I2v, V4v; PEloponesus álbo Morea nalláchetnieyfa część Grecyiey/ prawie zamek á mur wśzytkiey ziemie. *BielKron* 272, 240v; O iákoż tho ieft brzydki owoc á práwie grono winá onego płonnego á kwásnego y ćirpnącego. *SarnUzn* H5v; A tu rozumiey kogo tu Pan íprzećiwne mi fobie álbo niewierniki fwemi á práwie iádowitemi iáfzczorkámi zowie. *RejAp* 192v, 99,116; *RejPos* 82, 184v, 190; Abowiem fláchectwo práwe ieft iákaś moc dziwna á práwie gniazdo cnoty/ flawy/ káżdey powagi y poczćiwości. *RejZwierc* 52, 63v, 261v; *StryjKron* 757; *PaprUp* Kv; íamo gośpodárftwo [...] ták káżdemu głowę y dowcip zábawić muśi/ iz fie nie zda bydź nikt/ [...] coby fie ná gośpodárftwo co raz obeyźrzeć/ á zá nie pilno/ á práwie obiemá rękómá/ wiąc nie miał. *GostGospSieb* +2; *SarnStat* *7, 121; Izáiafz zowie [*Chrystusa*] napodleyfzym z mężow y wżgárdzonym v światá/ y práwie żiarneczkiem gorczycznym/ po ktorym ludzie depcą *SkarKaz* 82b.

W połączeniach porównawczych: »(tak) prawie jak(o)(by), by [kto, co; kogo, co itp.]« [szyk zmienny] (225:11): abowiem bilaby tho wyełka glyposcz moya y vczyśk abich ya miał [...] Turkowy sye prawie w nyewolią w dawacz a prawie yako yeden wyezyen bicz *LibLeg* 11/13v; *FalZioł* IV 42c, V 5; A ták márnne zginie on nędzny człowyczek/ ktory tylko wbogáctwie á w chwale był położył nádzieię fwą/ á nálláduiac żywotá zwierzęcego teź práwie iáko wzwierzę fie obroci. *RejPs* 74; GDyżes ty ieft wśfelyakie pocieffenie kazdich troskliwych ímętkow nalfych nalfz mily panie: a rozlicznemi pociechami prawie iako dzdzem oblewafz wśfytki wierne fwoie *RejPs* 174v, 81v, 154v, 163v, 172, 181v, 218v; Płáfcz wyznawa twą niecznotę Czos go odbiegł vciekaiącz Prawie iako z lafa żaiąc *RejJóz* H3v, P4v; *RejKup* i4, p4v; á on ptak miał ná głowie grzebień podobny pawowemu y podgárdłek grzebieniśty á około fzyie iego byłá obręc piękna iáfna práwie iáko złoto *HistAl* L2v; *MurzHist* A3v; *DiarDop* 109; [*Krystus*] będąc krolem wżego fwiátá/ słał fie tu práwie iáko wygnáncem ná nim *LubPs* B2v; A yam yełfcze ínadź tym wyęcey ich tłumy rośpraśfał/ Práwyem ya yáko wicher proch po zyemi roznaśfał *LubPs* E2; Stálifcye fie w gnyewyie fwym yák írodzy wężowye/ Zátuláyac wśfy fwe práwyie yáko głuchowye *LubPs* O3v; Dáli beftiam zyemśkiem cyála ludzi fwiętych/ Rozlali írodze krew ich práwyie yák wodę *LubPs* S2v, A2, A3, A3v [2 r.], A4, B6v (55); Gdyż iednochmy rozumem fwiát opánowáli. A práwie iáko krolmi nád wśzytkim zoftáli. *RejWiz* 17v; Apráwie ten márnny fwiát iáko Komedyja *RejWiz* 47v; Bowiem pátrż co zá rozum w tym fobie obráli/ Práwie iáko kot zgrzebi thák práwá zwikłáli *RejWiz* 124; A ták to ieft práwie pan kogo rozum rżadzi/ Iz tu nigdy od cnych ípraw ni w czym nie zábładzi. [...] A gdy tácy ná fwiecie tuby wśzytko byli/ Iużby iáko ányeli práwie ná wżem żyli. *RejWiz* 137, 2, 11 [2 r.], 16, 23v, 62v (29); *RejFig* Cc6; TEn [*Arcezilaus*] kiedy go okrutnie nogá zábólála/ Táki iz iuż byłá práwie/ by wągł pocźerniála.

Ieden pan wyfzedł płącząc/ s pálacu od niego *RejZwierz* 38; COż wždy fie z námi dzyeie/ iż ták nic nie dbamy/ Iáko Philip w Konopyach/ práwie vlegamy. *RejZwierz* 110, 26, 56, 125; *BibRadz* *3v, I 1c *marg*, 353v, 4.*Esdr* 6/56, II 32b *marg*; omieniałci práwie iáko iny pień siedzi *OrzRozm* K4; *Mqcz* 79c; *Prot* A2; *SienLek* 194; *RejAp* AA3v [2 r.], 44, 78, 114v, 116v (15); Ale ty fłowá Prorockie pádály práwie ná fercá ich iáko ná opokę *RejPos* 67; nie lękay fie nic nędzniku/ iedno mocno wierz/ będye zálię ozywioná tá nędzna dzyeweczka twoiá/ á tá nędzna á ták bárzo ochorzála á grzechem iáko iádem práwie zarázona niewinna dufzyczka twoiá. *RejPos* 256; gdyż kázde mieyfce pełne ieft fług á fpráwiec ie⁸⁰ [czarta]/ [...] á zázdy fzkodzić muřą fwiátu nędznemu á burzliwemu morzu temu/ á práwie fie po nim gonią iákoby ryby/ łápáiąc ieden drugiego. *RejPos* 331, 10v [2 r.], 42v, 67v, 71, 72 (40); A tu iuz oto iáwne á iáfne fwiadectwá mař Doktorow s. ktorzyć práwie nie ináczey iedno iáko pálcem/ vkázuią wáfne wyrozumienie około tey fentenciey *RejPosWiecz*² 95v; *HistLan* A4, F4; A iż prawdá ná wřzytki cnoty ieft práwie iáko Máiovy defzcz ná wřzytki zioła ná ziemi rořtháczce *RejZwierz* 82v; A then [dobry, cnotliwy, wierny przyjaciel] ieft ktho nań trefi żadnym złotem nie przepłácony/ á tego trzebá ftrzedz á fzánowác práwie iáko źrzenice w oku. *RejZwierz* 89, A2v, 37, 37v, 40v, 78 (29); *WujJud* B2; *RejPosWstaw* [41³]v; Otoć nádchodzą kłopoty/ á nie omieřzkáią. Ták práwie iáko niewiáftá brzemienna [Quemadmodum praegnans]/ [...] gdy nádchodzi rodzenie przed dwiemá ábo trzemi godzinámi gdy żywot iey boleřci ogárná/ á gdy iufz płód wychodzi/ tedy y ná ten czás namniey nie przeřtáwáią. *BudBib* 4.*Esdr* 16/38[39], 4.*Esdr* 6/56; *MycPrz* II B3v; *CzechRozm* 25, 87v, 132v, 135v, 164v, 176v, 235; *PapřPan* Cc3, Dd3v; *ModřBaz* 42; *SkarJedn* 64, 92, 167; Rořpłynálem fye/ iáko wodá práwie/ Kořć nie zořtála żadna w fwoim řtawie. *KochPs* 31; práwie iáko wořć ciáło iey z ferdeczney rádořci y poćiechy topniáło. *Skarřyw* 580; bo mię práwie iáko ná mięřne iatki wydał *CzechEp* 9, 9, 128; *NiemObr* 40; *ReřHoz* 125; *BielSen* 11; *ActReg* 41; Niechay řpádnie z řtołu twego niebieřkiego/ mnie grzeřznemu řtworzeniu twemu/ á práwie iákoby řzczęnięciu twemu/ iáka odrobiná poćiechy twoiey *LatHar* 237; *KořakCath* C3; *SkarKaz* 349b; *VotSzl* E3; *KlonFlis* G3v.

Wyrażenia: »prawie każdy« [szyk 16:1] (17): iż ty ták dłuęo ćierpiř tym ięzykom ktorem ia záftał wmięřcie tem práwie kázdy pełen łciwořci. *RejPs* 81v; *Rejřóz* P6v; Ty figury w fłowách napiáné/ moře prawie kázdy okrom nauki na to/ dobrze czyřć *MurřOrt* B; *Diar* 53; *BielKom* E8; A práwye kázda rzecz do řwego zámeyerzoneę czáfu á krefu byerze fie. *GlicřKsięř* O2v; *LubPs* D, F2, T3v; *RejWiz* 60v; *RejPos* 239v; *RejZwierz* 251v; miał Pan Bog kázdeę czáfu y w kázdym práwie řtu lat y gęřciey/ řwoie Greki ktorzy kořćioł Rzymřki oczyřćiali *SkarJedn* 265; *ReřList* 171; przypátrř fię iedno temu/ wierny řlugo Boży/ iáko wiele ksiąg/ o kázdey práwie náuce popiáno. *LatHar* +5v; *KlonKr* A3v; *VotSzl* B4.

»prawie nic« [w tym: za nic (8), nizacz (3)] = *fere nihil* *Modř* [szyk 20:9] (29): Wiere kxieze ty pořtepy I czo lyczys me wyřtepy. Prawie my fię za nić wyřzú *RejKup* n4, b2v, c5, i6; *MurřHist* Bv; *GlicřKsięř* L2; Nie podáy miły pánie Sceptrum kroleřtwá twego/ Tym [...] Ktorzy řą práwie niczym/ á iák plewy fie wieię *LubPs* hh5v; Bo co ieft řprořnieyřzego nád chłopá hárdeęo/ [...] Kiedy řobie kázdeę práwie ni zacř wáży *RejWiz* 173v; *RejFig* Dd; Wzgárdzony ieft y odrzucony do [lege: od] ludźi/ człowiek zboláły á řwiádomy w boleřci/ [...] y był thák bárzo wzgárdzony zechmy go práwie zá nic nie mieli [et non reputavimus eum]. *BibRadz* Is 53/3; *RejPos* 184v; *HistLan* F2v;

RejPosWstaw [41³], [143⁴]v; Ale iżelmy ielzczę nic prawie o żywoćie Chriściánłkim/ ku tákiemu wyznaniu należąćym nie mowili: przeto bych też z tobą nieco o nim [...] ná krotce rad mowił *CzechRozm* 225, 6v, 212v, 245; *PapPrPan* L4v; *ModrzBaz* 54v, 134; *Oczko* 11; *SkarŻyw* 99; *CzechEp* 350; *ReszPrz* 64; *PudłFr* 42; [heretycy] ták łą miedzy łobą roźni y niezgodni/ że prawie nic pewnego z ich przekłádow mieć nie możemy. *WujNT przedm* 10, s. 232; Stáránie złośnych niczym czyniłz prawie [*Panie Boże*]/ A mnie twe vcho nákládálz łáfkáwie. *SzarzRyt* B.

»prawie nikt« [szyk 2:1] (3): *RejPs* 27v; *KuczbKat* 430; Z łłowieńłkiego ięzyká nigdy żaden wćzonym być nie może. A iuż go teraz prawie nikt dołkonále nie rozumie. *SkarJedn* 360.

»prawie wszy(s)tek (a. wszyciek), wszyscy (a. wszytcy), wszy(s)tko, *wszen« = *paene totus PolAnt* [szyk 133:49] (111:36:16:19): dobrotliwołci twoiey ielł nápełnioná práwye włlytká ziemiá. *RejPs* 180, 44v; *RejRozpr* K2v; Czoż mam czynić ielzczę im o łobie nie powiem Aż łie prawie włzytkiego ielzczę pewniey dowiem *RejJóz* M6v, C7v, P4v; *RejKup* b3v, e5v, e6; *MurzHist* V3v; Bo miałto żon wolno ielł prawie włzytkiem okrom włzego káraniá/ iako chcą i które żywo chcą płoty płodźić *MurzNT* 111, 18, 46, 93v, 108v; *KromRozm III* Bv; Iuż grzełznicy łukow łwych frodze zdobywáli/ Práwie włzyłcy łtrzáły łwe iuż nágotowáli/ Aby ludzi łerc práwych s pociemku łtrzeláli. *LubPs* C3v, C2v, C3v, E3 [2 r.], F2, H2v (22); *KAth*/ [...] imię prawie v włzythkich ludzi ná łobie nienawiłne niełye *GroicPorz* g4v, gg2v; Y czeżoż tu odbyeżyłz/ iedno fáłłzu zdrády/ Boć iedno o tym prawie iego [łwiata] włzytki rády. *RejWiz* 106v, 21v, 40, 43, 72v, 104 (12); Wielkać to ielłh mnie rzecz/ moy miły pánie Olełznicki/ Krowickiemu [...] narod włzytek krzełciánłki nágánić/ á prawie włzemu Krzełciánłłthwu ná twarz náplwáć *OrzList* e3v; *RejZwierz* 55v, 122v; *BibRadz Gen* 6 arg, Act 19/26; Poległó táł wiele Rycerłłwá Polłłkiego prawie czołó włzythko/ okrom tych trocheł/ kthorzy mogli ná Sokal zamećek vbieżeć. *BielKron* 417v, 310, 346v; *GrzegRóżn* I2v; Prze wálz tedy połłtepek prze té wálze łpráwy/ Zginęły włzytkie práwie pocźciwé zábáwy. *KochZg* A4v; *SarnUzn* F8v, G4; po ktorým [zácłmieniu słońca] wnet prawie włzyłtká Koroná Polłka poczułá/ wielkie odełcie byđłá. *LeovPrzep* a4v, F4, H3v; *RejAp* 147; iż iuż to krolełtwo twoie łwięte prawie po włzytkich końćzynach łwiátá tego ielł rozłzyrzone *RejPos* 313, 78v, 218, 260v; *BiałKat* 373v; Przetom cie thu włpomionáł/ áby rozważywłzy wiek łwoy/ ná kthorym cie Pan Bog teraz prawie ná włzytko y zdrowiem/ y mocą/ y rozumem/ y dzielnołciá ozdobić raczył *RejZwierc* [28³], 49, 194v, 242; Tákieć ielł łupiełtwo Młza ktora ielł pohánłbieniem Wiećzerzey Pánłłkiey prawie po włzem łwiećie. *WujJudConf* 230v; *RejPosRozpr* c4; *RejPosWstaw* 42, [143²]v; *BudBib* B; *HistHel* C4v; Srogi bicz Boży Włzem prawie grozi. *MycPrz* I B, B2, B3, B4v, C, [C]2v, II A; *WierKróc* A2v; *BiałKaz* H3v, M4v; *CzechRozm* 72, 91, 185; HAnnibál áć to zmyłłny był w Rycerłłkiey łpráwie/ Ale mu we włzem rowien ten zacny pan [*Jerzy Jazowiecki*] prawie. *PapPrPan* Cv, D, F, Fv, I3v, O4v (11); gdzie ogrod bez plewidłá ielł/ chwałłow y była přetko národzi/ y prawie włzyćiek záołóćie y dobre náłsienie łtráci. *SkarJedn* 341, 54, 173, 178, 281, 349, 377, 380; chorobá nie od iednéy kłóréy czełłści ztych [tj. głowy, serca albo wátroby]/ ále prawie od włzyłłkich/ pochodźić łye bęđzie zdáłá *Oczko* 12v, A3, 12v, 29v [2 r.], 32v, 39v; *KochPs* 66; *SkarŻyw* 14 [2 r.], 28, 164, 358, 368 (13); Zburzyli potým prawie włzyłłtki Pomorłłkie kráiny áż do morzá Polacy *StryjKron* 577, 16, 36, 66, 330, 340 (11); *CzechEp* 107, 177, 191, 318; oddal ten wrzód odemnie łzkodliwy/ Kłóry wkradłzy łię/ iáko gnułłnołć/ w łkryté kołci/

Wygnał mi wŹytki pr wie z ferc  m  r dosci. *KochFr* 108; *KochSz* B4v, C3v; *ReszHoz* 134; *BielSen* 13, 18; Teraz pr wie swiat  ye wŹyŹtek Źmieie/ ZboŹ  wŹt ly/ wi tr zachodny wieie *KochPieŹ* 3; *PudŹFr* 60, 69; *ArtKanc* P3v, Q9v, Q11v, S7v; *ZawJest* 3; *ActReg* 169; Kiedy  cicha noc/ Źwoie  cienie chŹodŹi/ A myŹli/ ktore koŹem We dnie byw ly: pr wie wŹytkie ŹpoŹem W cney zgodŹie/ ferce wodŹi *GrabowSet* T3v; *LatHar* 478, 566; *JanNKar* B3; *SarnStat* *7, 121; A k dy Źt pi  ŹcŹieŹk  ze krwie Źie czyni . Y pr wie wŹyŹtk  drog  krwi  Źie obl w l  *SiebRozmyŹl* H3, D3v; *SkarKaz* 456a; *VotSzl* C; *GosŹCast* 23; *PaxLiz* B2v, C2v; *SkarKazSej* 673a; *KlonFlis* A2; *PudŹDydo* A3; [piŹe tho luŹtinus z  ieden dziw/ iŹ Alexander th k z m lym ludem z  wŹytek Źwiat walcŹyŹ zw l zc  w Azyey/ gdzie th m prawie wŹyŹthek Źwiat ziemie leŹy/ bo my thu w Europie n  of t tku ziemie miel kamy/ gdyŹ nas bliŹko morze wielkie Oceanus *BielKron* 1551 29].

»prawie Źaden (a. Źadny)« [szyk 9:5] (14): [papro ] liŹt ma ktori roŹcie iako by pioro ŹtruŹowe/ woniey theŹ Źadney prawie niema *FalZioŹ* I 55c; *GlabGad* P3; *GliczKsi Ź* M2; *RejWiz* 31v; Przetho widzimy iŹ od dwu Źet lath tego ludu [*Turk w*] Źadny pr wie do gruntu nie przeŹomiŹ iego nieprzyjaciel/ chyb  mor/ wi tr/ ogieŹ/ gŹod/ wod /  lbo wn trzne walki  amych *BielKron* 259v; *RejAp* 44v; *KuczbKat* 285; MiŹofierny wieczny Pan d c ci wiele racŹyŹ/ A pr wie Źadn  rzec  tu cie nie przebacŹyŹ. *RejZwierc* A4v; *RejPosWstaw* [143⁴]v; *Oczko* 7v; Y dŹugo n   oŹzku leŹ l / pr wie Źadnym cŹlonkiem niew dnc . *SkarŹyw* 589, 142; *ReszHoz* 116; *KochFrag* 18.

d. W poŹczeniu z przŹsŹowkiem lub wyraŹeniem przyimkowym (515) : *FalZioŹ* +2v, I 29c, 49a, 111b, V 10v, 29, 58; prawie   do ŹtaroŹci vcŹyŹ Źie,   im Źie wi cey ŹtaraŹ tim Źie wi cey cŹego kaŹdy dzien naucŹyŹ. *BielŹyw* 9; *GlabGad* A7v; *MiechGlab* 60; A Źnadz pr wie wr ku Źwoich b d  pi ftow c ci  y Źtrzedz/  byŹ y o k myk nieobrazŹi nogi Źwoiey *RejPs* 136v;   dziewki ich n  wi czŹŹl  pych     troione pr wie n  kŹt lt ch dogoŹci koŹcielnych *RejPs* 213, 42v, 64v, 71, 73, 100 (16); *LibLeg* 11/13v; *RejRozpr* Gv, K2; *RejJ z* B4v, C6v, D4, Gv, H5, K8, Pv; *RejRozm* 393; *RejKup* d5v, d7, e5v, g3v, g8v (16); *HistAl* A6v; *MurzNT* 18v; Wtym koŹdy ocyec my lby br c przyk d z onego Tobia  / ktory y ko to o Źoby daŹ zn c doŹtawŹŹy Źyn / onego z dŹyeci Źtw  pr wye y naboŹe Źtw  vcŹyŹ/ y Źtrzedz Źie grzechow wŹŹel kich przeŹtrze l. *GliczKsi Ź* E6v, D8v, F2v, Iv, I3, K (10): Widz c ya pr wye n  oko o moy miŹy P nye/ I ko wyeŹkye n d grzeŹŹnikyem yeŹt twoye kar nye *LubPs* H4, A4v, B, B6, Cv, C2v (30); *KrowObr* 32; B rzo to n dŹny Źywot gdy do gruntu pr wie/ przyp trzy Źie kto pilno t kyey dziwney Źpr wie. *RejWiz* 71, 4, 14v, 23, 38v, 41 (31); A Synowie Ruben y Gad/ b rzy wiele bydŹ  mieli/ y wŹel kiego dobythku pr wie bez licŹby. *Leop Num* 32/1, *Deut* 26/5, *Ps* 128/2; *KochZuz* A2, A3; *RejFig* Bb7v, Ee2; *RejZwierz* 15v, 51, 58, 59, 71v (11); *BibRadz* *5 [3 r.], *Gen* 13/12, I 8b marg, *Gen* 19/4, I 16a marg (11); *OrzRozm* O2v; W tym theŹ D m Źzku byŹ  deu z yemi  Źydow k  od Ieruz lem cŹterzy dni chodu/ ziemi  obfita y roŹkoŹna pr wie poŹród Źwi t . *BielKron* 3, 21v, 168, 264v, 267, 284 (11); *GrzegR Źn* E3, Ov; *KochSat* A2v; *M cz* 163c, 149d, 217d, 280c, 405b (10); *OrzQuin* Kv, M; *SarnUzn* D7; *SienLek* 108v, 139v, 178v, Xxx; gdy t koweŹ poŹt nowienie Pl net byŹo/ Kr kow byŹ pogorzaŹ pr wie do ŹcŹ tku. *LeovPrzep* E3, B4v, C; *RejAp* AA7v, 11v, 42, 81v, 133 (10); [potrzeba aby dworzanin] WcŹ s vcŹy  Źie k Źdey rzecŹy pocz l /   nie v led kogo  le pr wie s pocz thku/ v czo nayŹepŹszych miŹtr w *G rnDworz* E6; *RejPos* A4v, 1, 2, 9v, 49v (32); *BialKat* 131; *KwiatOpis* A4v; Tedy Źie t k s przygody trefiŹo mu pr wie. IŹ ŹzedŹ mimo

ftolarzá y wftąpił do niego *HistLan* Cv, B2v, C2, D3, D4, Ev, E2; *KuczbKat* 300, 375; Wfpaniłe ferce zacnego człowieká/ W fławie go zdobi ták práwie do wieká. *RejZwierc* 212v; Czáfy náfze iáko płyną/ A iáko mgłą z wiátrém giną/ A my przedfię nic nie dbamy/ Práwie puftopás miefzkamy. *RejZwierc* 232v, 19v, 62, 66v, 116, 167v (16); *BielSpr* 42, 52v, 69, 75v; *RejPosRozpr* c, c3, c4; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *HistHel* B2, D2; *MycPrz* I [D]v; *Strum* B4; *BudNT przedm* c2; *StryjWjaz* B4; *CzechRozm* 1v, 8v, 34v, 72, 83v (11); *PaprPan* B4, Hv, I2v, R4; *ModrzBaz* 61v; *ModrzBazBud* π6v; *SkarJedn* 128, 377, 388; *Oczko* 1v; Iużby nas (ták fye byli wściekle vpárli) Iuż by nas práwie byli żywo požarli *KochPs* 189, 20, 22, 122, 199; po iutrzniey afz do świtánia/ tákże fię modliłá: ták ifz práwie przez całą noc niefpálá. *SkarŻyw* 161, 69, 74, 134, 188, 192 (10); *KochTr* 15; *MWilkHist* D3, I2v; áż potym Zmodź/ ktorey było o kilka tyfięcy w woyfku Niemieckim/ [...] máiac czás y pogodę do zrzucenia iármá Niemieckiego/ [...] Práwie gdy fie bárdziej bitwá z obudwu ftron zápalilá/ jednomyflnie ná Niemce Pány fwoie vderzyli *StryjKron* 390, 95, 134, 160, 230, 330 (9); [ksiądz kanonik] do tych fię zdánia przyłaczył/ ktorzy práwie náporząd fłowo boże fwymi plotkami fzpocá *CzechEp* 104, 4, 8, 9, 20, 37 (22); *CzechEpPORz* *3v; *KochJez* A4v; *NiemObr* 22; KTo naprzód poczał miłóć dziécieciem málowác Może mu fię záprawdę káždy podziwówác. Ten widziál/ że to ludzie bez rozumu práwie/ A wielkié dobrá trácą przy téy głupiéy fpráwie. *KochFr* 81, 53, 67, 83, 118; Y teraz po ześciu twoim Neryne płáčliwa/ Zápomniawfzy wod oyczyftych/ práwie ledwo żywa/ Siedzi ná pialczyftym brzegu Amphitry frogiey *KlonŻal* B3, D3v; *KochDz* 106; *KochPhaen* 2, 16, 19, 20; *KochSz* B3, C2; *KochWz* 142; *WerGość* 231, 255; *WisznTr* 6; *KochPieś* 12, 40; *PudłFr* 59, 72 [2 r.]; *ArtKanc* A5, D16v, I17v; Wfzyfcy wáfnych pożytkow gdzie mogá máciá: A o Rzeczpořpolitá málo práwie dbáia. *BielRozm* 4, 7; *GórnRozm* L3v; *ZawJeft* 38; *ActReg* 89; Ná žimę/ práwie przed zamárznieniem/ wśiac potrofze fzczebrzuchow/ dla ránego pożytku *GostGosp* 66; *GrabowSet* G4; *KochAp* 7, 10; *KochFrag* 28, 52; *OrzJan* 29, 77; *LatHar* +2v, 80, 217, 259 (9); *RybGęřli* B4; *WujNT* 187; *WysKaz* 14, 32; áż zá czáfem Rzym wfzyftek, y žiemiá Włofká, náwet y ięzyk wfzyftek Lácińfki, y náuki wyzwoloné, [...] do gruntu práwie wykorzenioné były *JanNKar* Gv; *SarnStat* 863, 987; *SiebRozmyśl* C4v, I3v; *PowodPr* 22, 77; bo teź nie co rok/ ále co dzień wárzá/ á co godziná práwie fzynkuiá y pijá. *VotSzl* D4, E3v, E4; *GoslCast* 17; *PaxLiz* A3, C4; *RybWit* [A2].

W połączeniach typu szeregowego (zwykle dwuczłonowych), w których drugi człon ma znaczenie intensywniejsze niż pierwszy, ale osłabione wyrazem „prawie” (22): IEífce z młodości a práwie z dziecinfwa náfego wáfnie by nam przyřtało chwalic a wyflawowac fwięte imię twoie náfz miły panie *RejPs* 168v; *RejJóz* C5; przyrodzenye rządzí/ áby then ktoryby płod myál/ záwfśe á práwye áż do fmyerći ón fie ftárał. *GliczKsiąż* Q3, E2v, F8v; *RejZwierz* 102; *RejAp* 180; A teź tho iáwnie iuż á práwie ná oko widzimy/ ižechmy v niego wzgárdzeńfzy á w więtfzym omierzeniu/ niźli ci niewiernicy á ci wymyfláče zakonu ftárego *RejPos* 230, 38v, 60, 193, 280v; doglądáy rádzęć głębiey á práwie do gruntu/ áby fie fłowká piękne tákże s pięknemi fkutki zgadzály. *RejZwierc* 19, A3, 119; *RejPos Rozpr* b3; *CzechRozm* 164v; nád fwięte záchowánie przyřięgi/ zá więźniá y poimánká od nich [od towarzysów] mian [Sachmat Soltan] pod ftrażá/ á práwie w ciemnicy będąc áż do tych czáfłow chowány *StryjKron* 692; *CzechEp* 81, 318; *LatHar* 461; *PowodPr* 73.

W połączeniach porównawczych: »(tak(o)) prawie jak(o)(by), by [jak]; jak(o)by [jak] prawie« [szyk zmienny] (37:4;4): *PatKaz III* 100; *FalZioł I* 121c; NA ieden kftałt prawyte then Pfallm iefth vczyniony/ iáko y LXXIII. *LubPs* S2, K2v, X5, aa5v, gg5v, gg6v; Tákeś to práwie vtzynił iakobys przyrownął/ blwoćiny/ do lftzerego złotá *KrowObr* 228; Bowiem oná niecnotá gościniec vtárłá/ Szyroko do fwych dworow y wrotá otwárłá. A práwie iáko z gory k niey fie kołá toczá *RejWiz* 89, 120v, 144v, 157v, 179v, 183; Ták tego doydź możemy/ práwie by po lznurze *RejZwierz* 80v; *BibRadz Ex* 19/4, 2.*Reg* 3/39, I 278d *marg*; Talentum, Wagá olięgáýaca w łobie sześdziefiát minas które práwie yáko w kól przinofzá fiedm fet koron Fráncuskich *Mqcz* 438d; około Exekucyey rádzác/ niczego niepráwiwfy/ roziechálifmy fye dármo: á práwie tháko/ iáko Szedłacy mówią/ Iáchawfy bes pienedzy ná Targ/ przyiechálifmy bes foli do domu ná zad. *OrzQuin* E3v; *RejAp* 147; *RejPos* 51, 66v, 71v, 81, 104 (12); *KuczbKat* a2; *RejZwierz* 62v, 195v; *WujJud* B2; *MycPrz* II Dv; *CzechRozm* A2v; Iáko wkrag práwie góry otoczyły Ierolimę: ták pan lud fwóy miły Wálem fwéy łálki zewfzad ofypuie *KochPs* 190; *CzechEp* 103, 292; *CzechEpPorz* **2; Zboże/ fukno/ y ołow/ mięfo tanie było/ Y wfyfłtko im ták práwie iák z wodá płynęło. *BielRozm* 29; *WysKaz* 42; Tę wyfpe rzeki opafály z boku/ Morze iá kończy práwie iákby w kroku. *KlonFlis* Hv.

Wyrażenia: »prawie nigdy« [szyk 4:1] (5): *RejKup* By, bb8; *RejWiz* 127v; częftokroć Pan o fwoim zmartwychwftaniu powiedał/ á práwie nigdy fie o męce fwoiey z Apoftoły nierozmawiał *KuczbKat* 50; *RejPosRozpr* b3.

»nigdziej prawie« (1): Iużćiby z nádzyeią fwą nigdziey práwie nie tkwiał/ iednoby wfytko pátrzał w Máiefat iego. *RejPos* 230v.

»prawie oślep« (5): po nim [po moście] idą ku fturmu/ práwie iáko mówią oflep/ iedni zá drugimi *BielSpr* 63v; *CzechRozm* 151v, 164v; *CzechEp* 81; W Tym twárdym wieku/ rozum vftępuie Gniewom: ten wzrułza ziemię z niebem złością/ A práwie oślep/ wfeláką możnością Ná cudzá fkázę/ síly fwe gotuie. *GrabowSet* F2.

»prawie teraz« (4): Ledwo zem teraz ze lnu prawie k łobie przyfzedł Y z widzenia ftrałznego y ze fpaniam był medł Czo mi fie w oczoch przeż fen czos wfytko broiło Aż mi prawie na ferczu y teraz nie miło *RejJóz* K3; *RejWiz* 43v; *Primulum*, Do pieruczko [!]/ práwie teraz. *Mqcz* 322a, 255b.

»prawie wniwecz« [szyk 3:1] (4): A tedy w gniewie fwoim do nich mowić będzie/ Y rofproffy ráde ich prawyte w niwecz wfłędzye *LubPs* B2, ee3v; Nędznym ia proch/ o Pánie: á z młodości moiey/ W niwecz mnie kázi práwie ftrách/ niełálki twoiey *GrabowSet* F; *LatHar* 141.

»prawie na wszem« (7): *RejPs* 3; Od mocy fwey ieftem práwie náwfsem opulfczonym *LubPs* K3v, 14v; Ano ná nich [na łakach] kwiateczki blyfzczá fie rozliczne. Iáko drogie kámyczki/ rozne fárby máiac/ Práwie náwfzem nadobnie fwiát vwefeláiac. *RejWiz* 153, 39, 157; á przytym pátrzy [Pan Bóg] fpraw pocźciwych á fercá wiernego á práwie ná wfzem przeżroczyłtheo iemu. *RejPos* 350v.

»prawie wszędzie (a. wszędy), zewsząd« [szyk 6:3] (5:4): *LubPs* Y; A práwie wfzędy piłmo pełno thych miłofciwych obietnic Páná náłzego *RejPos* 126v; *RejPosWstaw* 22v; *MycPrz* I [C]2v; *Oczko* 8; Zewfzad mię byli práwie/ zewfzad obegnáli/ Bóg mi zdárzył/ że przegráli. *KochPs* 177; *ArtKanc* E19v, Q14; Ano chodzi z kofzykiem druga gryząc wárgi. Szuka gdzieby kupiłá mąki/ iáryzn/ máłłá: Ano wfzędzie pobożna práwie tanośc zgáslá. *BielRozm* 10.

»prawie zawždy« (2): Ile go kroć przez dzień widzę Prawie fie zawždy zawfytzdę *RejJóz* C7; *RejKup* h5v.

e. W połączeniu z liczebnikiem lub zaimkiem liczebnikowym (31) : ieft to ziele barzo zagrzewaiącze/ prawie czwartego ftopnia ciepłością przyrodzoną dochodzi. *FalZioł* I 146b; A widzę po ych poftawie Iż ych moych kelko prawie. *RejKup* x6, d8v; Kthore poftánowanie/ [...] Sylwefter pierwſzy/ Papieſz trzydzieſty y trzeći/ práwie Weftu lath/ po Kálixtym złamał *KrowObr* 230; Boty fpuścił do koſtek práwie we trzy rzędy. *RejWiz* 56v; *BibRadz* *5; *BielKron* 104v; *SienLek* 193; á inſze potym wielkie złączenia będą bywać w známionách ogniſtich aż práwie do dwuſtu lat *LeovPrzep* E4, A2, C, Fv; Ale gdy iuż práwie čás wychodził tyfiącą lát tu iuż dopirko czythay káždy á przypátruy fie co fie dzyało *RejAp* 166v; Ale gdy Krol bądź Hetman ferce ma Lwie w łobie/ Závſze ieft myfi takiego práwie w iedney klobie. *MycPrz* I C4; Ian też Woynicki z brátem s Tęczyná Grábiowie/ Ten poltoráftá [jezdnych] práwie w ſwiętnym złotogłowie. [...] Okazał *StryjWjaz* B3, C; *CzechRozm* 130; *SkarJedn* A4, 84, 335; A co ieſli fie obeyżrzym ná Królestwá inſzé/ á weźmiem Dunay y Ren/ rzeki nád miárę wielkié/ á práwie z iednéy góry wypadájące? *Oczko* 7v; *StryjKron* A, A3v, 36, 46, 210; pod tenże čás práwie trzy ftá koni Moſkiewikich fzło z Toropcá w fprawie Do Cárá przeſwienné⁸⁰ *KochJez* B2v; Napoły żywe białe/ czarne konie/ Wálą fie práwie ná obiedwie ftronie. *KochSz* B3v.

W połączeniu porównawczym: »prawie jak(o)(by)« (3): Wieprze dziczy barzo fá waleczni zwłáfczchá czału gamratowania/ á tego też czału fkora na twardfza na nich bywa/ iż też prawie iakby dwoifta *FalZioł* IV 3c; *RejWiz* 113; [człowiek kierujący się pożytkiem] A wſzytkim brzytki y mierzony/ á práwie iáko piąte koło zá wozem ták fie taki miedzy ludźmi toczy. *RejZwierc* 268.

2. *Zupełnie, całkowicie, całkiem; penitus HistAl, Mącz, PolAnt, Calep, JanStat; prorsus Mącz, Modrz, Calep, JanStat, Cn; plane Mącz, Cn; omnino Calep, Modrz; nimio Vulg; praecise Mącz; maxime, perfecte Modrz; directe JanStat; admodum, enimvero, prorsum Cn (596) :*

a. W połączeniu z czasownikiem (237) : *KlerPow* 4; *FalZioł* I 17a, II 20d, V 110; [Demostenes] pirwſze⁸⁰ fłowa niemogł wymawiać á iakoby fie zaiąkał, ale fmyſtem ſwym potim ten niedoſtatek naprawił, tak [...] że ku poſłuchaniu iego mowy ludzkie wſzy prawie przyciągał. *BielŻyw* 59; *GlabGad* H8v; *RejPs* 25, 49, 59, 78, 83 (12); A Inadz kto fie wnie [w myſliwſtwo] práwie wda Iuż wſlytkiego zá nic niema *RejRozpr* Hv, A4 [2 r.], C, D2, K2, K3; A tak czoż ia mam wdziałać vbogi nędzniczek Prawiem fie iuż wfrałowá a w roſpaczym wſzyfthek *RejJóz* F6, E, H2, K3, M8, P8; Godzenem Sądu frogiego By nie Laſka Boftwa twego Ktorą ty hoynie Saffuyeſ Kogo ſczyftem Serczem czuyeſ A práwie wniew niemaſ miary *RejKup* dd5, b7, d5v, i3v, L, m3 (23); *HistAl* N3v; *MurzNT* 60; Bo dzyecyę gdy práwye z oycá á z mátki wisi/ to co ná oycu y ná mátcie vyrzy/ tego fie też będzie náyperáło y wtym fpofobiło. *GliczKsiąż* Ev, F; *LubPs* G3v, H2v, K4v [2 r.], N4 marg, P6v (18); Tuć fie práwie oná pomftá Boſka fpełniá/ [...] Iż będziecie ſłużyć drewnu y kámieniowi. Toć fá tedy Bogowie wálzy *KrowObr* 167, 191; *RejWiz* 6v, 75, 75v, 76, 82 (16); STáńczykci był lecz mogli/ Stániłławem go práwie/ Przewáć/ [...] Bo fie prawdy námowił/ w fzaloney poftawie/ Gdyż ci co im należy/ milczá o niew práwie. *RejZwierz* A6v, 52, 87v; *BibRadz* II 138b marg, 141a marg; Tego fláchetnego mężá [Kwintylijana] kfięgi przez kilka ſet lath iużby były práwie záginęły prze ludzká niedbáłość/ by był nie Pogigius Florentinus/ [...] tych kfiąg nieoznaymił á nie przepifał *BielKron*

280; *KochSat* A4; Praecise aliquid negare. Práwie odmówić komu czego. *Mącz* 30a; Prorsus incertus sum quam insistam rationem Práwie nie wiem czego się mam yać. *Mącz* 397a, 128c [2 r.], 256d, 321b, 333a, 354a, [460]b; *SarnUzn* B8v, C4v; *SienLek* 14v; *LeovPrzep* av, b3, Iv, I4v; *RejAp* 43v, 83, 96v, 123, 166v, 170v [4 r.]; niemal więtfza część Polakow/ máią łobie náuki dobre zá nic/ á práwie ie oddzieláią od fláchetwá/ powiedáiąc iż fláchetwo/ telko z mełtwá/ rofcie *GórnDworz* G3v, Dd6; *HistRzym* 16v; [Pan] s thymi ktorzy nie dowierzáią iemu/ y dziś y zówždy/ też pokrycie mowi/ á nigdy im práwie nie obiální woley íwey á fzczyrych łłow íwoich *RejPos* 154, 2, 4, 5v, 10, 13 (29); *BiałKat* 164; Nie dufay rádżę nikt práwie Fortunie/ Záwiodłfyz cie w lás ni wzwiefz kiedyc dunie. *RejZwierc* 229v, 11, 19, 122, 190v, 210; *MycPrz* C; *WierKróc* A2v; *BudNT* Gg3; Acz ia to dobrze wiem ze mię przedfię odbieżyćie/ á drudzy sie mnie práwie záprzyćie *CzechRozm* 237, 30v, 57v, 72, 75v, 91 (9); Wízákże sie iuz tym chłubiá [Grekowie] bo práwie wygráli/ Troiá z ludźmi zburzyli/ Heleny doftáli. *PapriPan* Ff2v; *KarnNap* D3; á owe vfczypliwe á iádowite słowá/ ktore miedzy Mieyfkim á Slácheckim ítanem/ [...] niezgodę/ waśń/ y zákrwáwione ferce czyniá/ niechay Krol z Rzeczypołpolitey íwey práwie odpędzi *ModrzBaz* 20; *Oczko* 8v; *KochPs* 5; *StryjKron* 497; *CzechEp* 53, 120, 255; *KochFr* 68; *KochSz* A4v; *KochTarn* 78; *PudłFr* 78; *ArtKanc* L; Percuro – Prawie wilieczam. *Calep* 776b, 775a, 776a, 777b [3 r.], 779a, 785a; *KochPij* Cv; *GrabowSet* F; *WyprPl* B4; LVdzkiego narodu ípráwy iefli nie będą podpárté świádectwem łłownym/ álbo pímmem prędko przechodzą/ y práwie od pámięci ludzkiej odpadáią. *SarnStat* 249, 3, 804, 1053; *SkarKaz* 353a, 637b; Iże ociec kazał ie oddáć do rąk twoich. Iuzes poiął? (–) poiálem práwie, y rad łłucham. *CiekPotr* 59; *GosłCast* 48; [obywatele] Práwieć połamáli práwá ítárowieczne nie ludźiom ále Bogu/ w ítanie duchownym: áby im było wolno grzełzyć *SkarKazSej* 701a; *KlonWor* 8; *PudłDydo* B; [zły, skażony człowiek] w złoćie Vfá/ w mocy/ w chytrey ípráwie/ Z płáczliwych sie śmiał w kłopoćie/ Zápomniawłfyz Bogá práwie. *SzarzRyt* A4v.

W połączeniach porównawczych: »(tak) prawie jak(o)« [szyk zmienny] (18): [lud izraelski] Wroćiwłfyz sie w pirwłfy grzech práwie im [Bogiem] wzgárdzili/ Ták yáko oycowye ich też przed tym czynili *LubPs* Sv; Amussim, Práwie yáko sie godzi/ foremnie. *Mącz* 8c, 371d; Otoż ktoby to [co pisał Kastilio] był chciał ták práwie iáko ítoi przetłumáczáć/ perfony Włókie/ [...] mogłby był podobno mądry wczynić temu dofyć *GórnDworz* Bv; Ná Seymy powiátowe s Pányście iedźzáli/ A iedząc ich pártkę z bráćiasćie nie ítáli/ Też nas práwie wiáżano iák sie podobało/ Ledwo że nam wolności iáki kęs zoftáło. *WierKróc* A4v; *SkarŻyw* 317. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »prawie (tak) jako ma być« (12): warzyć á miefzać tak długo kofztuiącz na they fiekieze: aż wždy prawie będzie tak iako ma być. *FalZioł* V 107; Perfecte, Doskonále/ Zupełnie/ Práwie yáko ma być. *Mącz* 116a; Ad normam respondere, Práwie yáko ma być odpowiedzieć/ by wyrznął słufznie odpowiedzieć. *Mącz* 410b; Pervideo, Przezrzec dobrze á práwie yáko ma być/ baczić/ widzieć. *Mącz* 495a, 3b, 96d, 127d, 164a, 251b, 289d, 402d; *ReszHoz* 121.

Szeregi: »prawie i szczyrze« (1): Abowiem też on záfię zobopolnie nas włzytki ktorzy weń wierzymy/ á práwie y fzczyrze go miłuiemy/ [...] ku łobie przyimuie *RejPosWiecz*² 93.

»prawie a w cale« (1): nigdy żadney godziny wolney nie mamy po włzytek czás żywotá náłżego/ ábychmy práwie á w cále mogli záchowác powinność íwá pánu bogu íwemu. *RejPos* 248.

»prawie a wiernie« [szyk 1:1] (2): Pánie [dajże nam] tákie ferce y tháką myfi iákoś był dał temu Zácieufzowi nędznemu/ ábychmy cie práwie á wiernie łzukáli *RejPos* 352, 145v.

»prawie i bez wieści« (1): Spráwuymyłz fie iáko ci ktore łzczęście pieści/ Bychmy nie poginęli práwie y bez wieści. *RejWiz* 17v.

b. *W połączeniu z przymiotnikiem, imiesłowem lub zaimkiem przymiotnikowym (110) : PatKaz III 119, 119v; Iabłka prawie wzrałe/ łą rozdzielne/ iedny cirrpniące [!]/ drugie kwańno ofkhominne FalZioł III 23b, IV 45c, V 54, 108; głowa boleściami rozdęta, [...] z wielką ciężkością od ciała nożzona bywa. Tey też głowy bez wielkiej boleści członkow ozdrowienie nie podobne iest. á niebyłaliby prawie ozdrowiona, tedy y członki inłze zdrowe być niemogą. BielŻyw 84; GlabGad B3, B4v; RejPs 103v, 106v, 115v; Zdamy fię zes gotow prawie Gdys iuż przyłedł ktakiey łpráwie. RejKup m5v, Ev, h5v, n3v; KromRozm III H6; LubPs Fv; GroicPorz y3v; RejWiz 6, 23v, 40v [2 r.], 178v; Y niechciał go [Saula] zábić kopiennik iego/ bo był práwie łtráchem wielkim porázon. Leop 1.Reg 31/4; BibRadz *2v, *3v; KwiatKsiąż Iv; SienLek 179, 189v; LeovPrzep I3; RejAp E5v, 66v; iákie pińanie mamy bárziew chwalić/ owoli práwie łatwie/ czyli to ktore iest trołzkę zębáte. GórnDworz F4; Iełzce y tho niepomału łmiech w nas pobudza [...] kiedy kto foremnie powieda czyi práwie głupi połtępek/ ábo rzeczenie GórnDworz O8v; pięknoś [...] kiedy nie ma z niczym łpołki/ iedno łamá iest w łwey łfthności/ to dopiero iest práwie dołkonálości zupelney. GórnDworz Mmv, B4, Rv, V7v, Ff6; A wielką tu łście moźemy mieć nádzyeię [...] s tey rozmowy s tymi niedowiárki Ianá łwięthego/ gdyź nieomyłne á práwie prawdziwe łą ty włzytki łłowá iego. RejPos 242v, 74, [219]v, 259v; HistLan B4, F3v; KuczbKat 155; Pátrz zálię ná ty czo włzeteczeńłtwu przyłługuią/ ielłize łą kiedy práwie wefeli/ práwie zdrowi/ álbo práwie rumieni. RejZwierc 142, 79, 166, 256; WujJud 194v; Iełłci też iáwne poháńbienie Wiečerzey Páńłkiey/ gdy chleb nołzą y chwałą/ gdy chleb on ku inłzemu á práwie przeciwnemu włtáwie Páńłkiey wżywániu álbo łpráwie obracáią. WujJudConf 241; RejPosWstaw [143³]; BudBib bv; MycPrz I [C]2v, C3v, II C4v; BiałKaz L2v; vkaźe/ aza mu obrońce potężnego/ á práwie tákiego iákim W.M./ złáłki Boźey nie iedno ia/ ále iákmiarz włzytcy wierni być znáią/ nie będzie potrzebá? BudNT przedm a3, przedm c6v; CzechRozm 4v, 56v, 242; ci [Grochowscy] Sláchłicy pocźłiwi/ Koźdemu fie przydádzą we włzelákiey łpráwie/ Bá w czym ich potrzebuiełz małz gotowe práwie *PaprPan* O2v, Ev, Hh; A ták włzytko bywa w mocy drugich Sekretarzow/ áby oni obráli/ á ná mieyłce zmárłego włádzáią kogo rozumieią być do tego práwie godnego. ModrzBaz 26, 57v [2 r.]; KochPs 47, 116; [łw. Eufrozyna] Prawie Bogu ktory w łtárłzjm mowił połłufzną ałz do łmierci zołtála. SkarŻyw 16, 4, 113, 527; Synu [...] ludzkie przygody/ Ludzkie noś: Ieden iest Pan łmutku/ y nagrody. Tu zniknęłá: Iam łye też ocknęł. Aczłciem práwie Niepewien/ ielłim przez łen łłuchał/ czy ná iáwie. KochTr 25; MWilkHist A4; KochFr 100; KlonŻal D3; ReszPrz 54; WerGośc 260; Y ták powiedam/ iż w mnieyłzym łą wćilku tám ludzie/ gđzie łą práwá złe/ ále dobrzy wrzędnicy: niłzi tam gđzie práwá łą práwie dobre ále wrzędnicy od dobrych dáłecy. GórnRozm I2, D2; Praescateo — Prawiem pełen. Calep 838b, 232a, 247b, 625a, 774b, 775a [2 r.] (13); GostGospPon 170; Phil N, O2; GrabowSet Y2; LatHar 523; WujNT 603; Pan Przyłufki tę *methodum* wydáie pozwu, że práwie ma byđz wyrázoná *causa materialis, formalis, efficiens, et finalis*. SarnStat 751; PaxLiz D3.*

W połączeniu porównawczym: »prawie taki jako« (1): Refert per omnia patrem, Prawie taki jako ociec/ Podobny we wżem oycu. *Mącz* 124b.

Szeregi: »prawie a całe« (1): Tām dopiro będye prāwie á cāle śwyęty koſcyoł/ kyedy bog będye wſyftkim we wſyftkich *KromRozm III* D2v.

»prawie albo nieprawie« (1): YRina prawie: albo nie prawie zołtha: cienkiew wodności albo mierney. Znamionuie tercijanę febrę, to ieſt zimnicę gorącą trzeciego dnia. *FalZioł V* 4v.

c. W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownikowym (65) : SErapinum ieſt żywica iednego drzewa zamorzkie⁶⁰/[...] / ieſt prawie woniey owey cebule podługowathey którą zowā łuk *FalZioł III* 31a; *RejKup* n6, o5; gdybyś WKM winę tę na nas nad wszycko zwoleńie nasze a prawie bez nas ſtawić miał, zwątpić byśmy musieli w prawie i wolnościach naszych wszytkich *Diar* 60; *LubPs* F; Stworzył Pan niebo zyemię/ tāk prāwie z niſzczęgo. *RejWiz* 144v, 70; *Mącz* 174b; *GórnDworz* I8; Sprāwiedliwość y miłość w człowiecze ſą z iſności Bożey á prāwie iſność Boża *BiałKat* c3v; *HistLan* D3v; *RejZwierc* 183; *CzechRozm* 193v; *ModrzBaz* 21; Chirágrá/ pedográ/ ſciátyká/ y bolenié członków/ á gdzie lepſzą pomoc weźmie? byle niebyła zówych załtárzátych/ co ſye iuż ówo prawie w guzy ſkāmieniálé obróciwſzy/ z medyká y z fyropów śmieię *Oczko* 15v; *SkarKaz* 81b; granice [węgierskiej ziemi] ſą wam murem prāwie mocnym/ Krāiom tāk południowym zachodnym pułnocnym. *CzahTr* E4; Ten ſzláchetny młódzieniec/ niewinien w tēy ſprāwie/ Iam winná/ iam przyczynā ſámá tego prāwie. *GosłCast* 33; *KlonFlis* A3v, C2; *KlonWor* **3v.

Wyrażenia: »nic prawie« = *nihil omnino Vulg*; *nihil penitus JanStat* [szyk 16:13] (29): *GlabGad* Ev; W Krainach połnocnych [...] dni bywaiā lecie barzo długie thak iż noci prawie nicz niebywa *MiechGlab* *3v; *GliczKsiąż* G3v; *LubPs* Dv marg, T2, T5, dd4; *RejWiz* 175v, 180; wczyni Pan dziwnā rzecz między máiętnościā Iſráelkā/ y máiętnościā Egiptkā/ tāk iż prāwie nic nie zginie z tych rzeczy kthore náležā do ſynow Iſráelkich. *Leop Ex* 9/4, *Iudic* 6/4; W ſkárbie nic dla przygody prāwieſ nie zołtáwił. *RejZwierc* 4v; *BibRadz* Agg 2/4; *Goski* A3; Summae inſcitiae mihi videtur, Zda mi ſie że prāwie nic nie vmie. *Mącz* 432a; *GórnDworz* I4; *RejZwierc* 274; *RejPosRozpr* b4; *CzechRozm* 111, 185v, 188; Bo iedni vrząd ſwoy opuſcili á nic ón prāwie niedbāię: Drudzy ſprāwować go nieumieię *KarnNap* A2; *CzechEp* 318; *SarnStat* 816, 911; *SkarKaz* 383a; *GosłCast* 71; *PudłDydo* Bv, B3v.

»prawie wszy(s)tek, wszyſcy (a. wszytcy), wszytko« [szyk 12:3] (15): maria panna nad prauye wſzytko ſtworzenye ſzwyczy uſłokoſzczyā czczy *PatKaz III* 87; *LubPs* bb5, bb6v; y zábili Ionáthę/ y Abinádábá/ y Melchifua ſyny Saulowe/ y wſyftká prāwie walká [totumque pondus proelii] obrociłá ſie ná Saulá *Leop 1.Reg* 31/3; Od ktorych iedni poránieni/ drudzy pobići/ tāk iż prāwie wſzyfcy zućiekáli [omnes vero in fugam compulerunt] *BibRadz 2.Mach* 4/42, *7, 3.Reg 19/1; Teras żaden ná woziach á prāwie wſzyfcy ná koniech walczą. *KwiatKsiąż* O2v; A tego ſie záprzec nie mozełz/ iżeſ ieſt zábawion á wſzytekeſ ſie prāwie wydał ná ſprāwy ſwiátá tego/ á prāwie wſzytek chodziſz w poſłuſzeńſtwie iego. *RejPos* 67, 138; *BudBib Ex* 25/9; *CzechRozm* 226v; y náuczył ſię prāwie wſzytkiey Ewāgeliey. *SkarŻyw* 133; *SkarKaz* 488a.

d. W połączeniu z przysłówkiem lub wyrażeniem przyimkowym (184) : *PatKaz III* 111v; *FalZioł* I 27b, 84 d, 144c, IV 44d, V 90v, 93, 108v; *MiechGlab* n1b 6; Iuż prāwie dokońcā odłóżywſy ná ſtronę niełáfkę ſwoię/ rácz przyięć nas wmiłofierdzie ſwoie *RejPs* 126v; ábowiem on nigdy niechce

żadnego łąpku vżywć/ zonych okrutnikow możnością/ którą łątroią nád niewinnym/ á zda łąe im to/ áby to práwie łąuľńnie czynili. *RejPs* 140, 101, 159v, 161, 215; *RejRozpr Av*, K3; *RejJóz A5v*, A8v, D8v, Iv; *RejKup* k6, m4, q6, łą6, x7; *BielKom* D2v, D8v; *GliczKsiqż* B2, O5; Bolesć moyá vľtáwicznye yuż przedemną byłá/ Gdyż łąe złość ma ták ná łąásnyą práwye obyáwiłá *LubPs* K3v; Vboľstwo łąego [*Syjonu*] nályćę chlebem práwie do łąytości *LubPs* dd2v, A4, B6, Ev, N5, O3v (13); *KrowObr* 152v; Lecź gdybyś otárł oczy áż do prawdy práwie/ Mogłbyś łąe podziwować dziwney Boľkíey łąpráwie. *RejWiz* 87v, 75v, 101v, 107, 109v, 125v (11); *Leop 2.Par* 14/12; KOmorowľcy ná Słáku/ to teź gniazdo czyľte/ A práwie bez chyľrości/ by łąkło przeźroczyľte. *RejZwierz* 63v, 69v, 124; *KwiatKsiqż* F2v; Compositissime sapientiae vir, Człowiek práwie rzádnie mądry *Mqcz* 310b, 29a, 78c, 84d, 227d, 289d (11); Wľzedy nam przypifuią że dľugo łąypiamy/ [...] Acz to (mamlí prawdę rzec) práwie ták być muśi/ Gdyż nas namilľy Trunek do śwítania duli. *Prot* B4v, C; *SarnUzn* D7v; *SienLek* 170 [2 r.], 178v, 196; *RejAp* 126v, 143v, 157v; *GórnDworz* Fv, M2; Przypátruyże łąe thu potym pilno powinności łąwoiey/ którą thu Pan twoy bárzo krociuchnemi łąowy/ ále łąáko ono powiedáią/ práwie wężłowáto/ wyłóżyć raczył *RejPos* 252v, 12, 137v, 196, 230, 238v (12); *BiałKat* 46; *GrzegŚm* A2; Krotkoć dziatki oycowľką miłość pámiętáią/ Y dáleko ináczey im łąá oddáwáią. [...] Co łąe w tych białych gľowkach łąawnie pokazáło/ Ktore ná powinność łąwą práwie dbáiąc máło. Wziáwľy od oycá wľzytko łąużyć mu niechciáły *HistLan* A3v; *KuczbKat* 425; *RejZwierc* 23, 184v, 258; *WujJudConf* 78v; *BudBib 2.Mach* 14/46; *MycPrz* II C2v; A ón co przy wodźie łąoi/ ma pilno pátrzyć przez ón łąństrumenth/ [...] á ma wołáć/ podnieś wyźey áľbo niźey/ áże ón Cél práwie dobrze vřrzy. *Strum* C4, C2, F3, M4v; *WierKróc* A4; *BudNT przedm* a5v; *CzechRozm* 128; Wierzę łąe go [*Jana Witowskiego*] Bachus przyľłá w ten kray w dáry/ Bo widzę lubi trunek á práwie bez miáry *PaprPan* I4v, Q2, Y2, Zv, Ff3; *Oczko* 19v; Záprzedáeś nas lud łąwóy práwie nie bogáto/ Abowiemeś nagrody żadney nie wziął zá to. *KochPs* 65, 196, 211; *SkarŻyw* 160; *StryjKron* 1; niechby *X(iądz# K(anonik#* poyźrzał w Piotra ś. łąowá (1.Petr.1.v 23.) á dozna tego łą ták łąeľ/ y obaczy łą práwie náporząd wykłáda łąowá Ezáiałzowe. *CzechEp* 155, 274, 301, 362, 419; *NiemObr* 21; *KochFr* 80; *KlonŻal* D4v; *ReszPrz* 22; *WisznTr* 14; A kiedy łąe łąuż práwie doľyć zľtało Pánľkiemu gniewu/ potroľze łąpadáło Wielkiego morzá *KochPieś* 32, 22; Będźielzi mię chciáľ práwie łątátecznie wypytáć: A chcelź wiátru zákuśić? tákże go idź chwyćáć. *PudľFr* 50, 48; *ArtKanc* C13v; *GórnRozm* E2v, H3; *PaprUp* F4v, I4; A práwie nád obyczay łączęście łąey łąużyło *ZawJeft* 47; *ActReg* 162; *Calep* 152b, 255a, 383a, 532b, [729]b (9); *GostGosp* 112; Krolu Miłostíwy/ Końcá nie będzie tey náľzey wypráwie/ A wiátry mamy po łąwey myśli práwie *GrochKal* 8; *LatHar* 75, 132, 230 [2 r.], 257, 301; Y ktoź by tak nieobácznym práwie názbyt być miáľ. Ktoryby Chryľtuľowym łąowom wierzyć niechciáľ. *KoľakSzczęśl* B2v; *WujNT* 790; *SarnStat* 147, 580; *SiebRozmyśl* H3v; *PowodPr* 17, 27, 59; *SkarKaz* 488a; *CiekPotr* 60; *CzahTr* L3; *GostCast* 73; *PaxLiz* B2, C2; *KlonWor* 35; *ZbyľPrzyg* B3v; Krolu [...] kto ćiebie nie mniefzy? práwie bez rowności/ W rádźie/ w mowie/ w dowćipie/ w vmyľľu mierności? *SzarzRyt* C2v.

Wyrażenia: »(wszyscy) prawie do jednego« (4): ále łąnádź żadnego/ Nie náľazł/ gdyż łąe wľfyľcy łąkłonili do tego/ By wľfyľcy zľe czynili práwie do yednego [*non est usque ad unum Vulg Ps* 52/4] *LubPs* N5v, Dv [2 r.], Y2v.

»prawie zupełnie« (2): *Kłosałg* A3; Páweł święthy w 13. ká. Dzie. wykłáda po zmartwychwstániu y w niebowstápieniu/ ábowiem Kryftus ná ten czas się práwie zupełnie okazał prawdziwym y wiecznym Synem Bożym gdyż przedtym Boftwo iego iákoby pod załoną krewkiego ciála zákryte było *BibRadz* II 120c *marg.*

3. *Rzeczywiście, naprawdę, istotnie; vere PolAnt, Modrz; verum Mqcz* (424) :

a. *W połączeniu z czasownikiem* (207) : Rzekł iey/ práwieć iuż żáluie/ Nie iáko pierwey kuńsztuie iużci práwie lzy wylewam/ Kiedy swoich wołow nie mam. *BierEz* G4v; Boć mądrzy nie vmieráią/ Iáko łzalení mniemáią: A po śmierci práwie żywią/ Ludzi rządząc náuką śwá. *BierEz* H2, G4v, Q, R4v; *OpecŻyw* 172v; *ForCnR* B4; *HistJóz* Bv; *FalZioł* II 2c; Y rácz iuż łniemi vczynić táki koniec áby práwie zrozumiełi żeż [!] ty iest Bog ktory nád wśfemi możnoć małz *RejPs* 87, 37v, 44v, 49v, 71v, 88v (15); *RejRozpr* Cv; *RejJóz* A3v, D5v, M5; Iuż [*Pan*] tobie wśfytko odpullczá A k miłofyrdziu przípullczá Iellize mu práwie duffáś Wiernym ferczem łásky łfukaś *RejKup* p8, f5v, f6, k4, n4v, o5 (13); *GliczKsiqż* B4, H8v, K4, M2v, O4v; *LubPs* C, L3, M3v, R6v [2 r.], Y2v (9); *KrowObr* 96, 191; Powiedzyał mu Heliałz/ możelz sie nie trwożyć/ A dopirko twoiá mył práwie mogła ożyć. *RejWiz* 180, 2v, 9v, 20v, 40v, 77 (14); *RejFig* Aa5v; *BibRadz Gen* 24/50, *Ps* 89/3, II 59c *marg.*, *Act* 12/11; Si quando aliquod somnium verum evaserit, Yesli sie kiedy práwie fen wiyáwi. *Mqcz* 472d, 494a; *SienLek* Ttt4; Abowiem tám tego roku/ [...] poczną fye práwie łkutki złączenia práwie wśzytkich Plánetow *LeovPrzep* H3v, C2; *RejAp* 38v *marg.*, 149v, 161v [3 r.], 170v [3 r.]; Iest ták poprawdzie/ iż kto práwie miłue/ wśzytkę śwá mył/ wśzytkę siłę/ y łtaránie ná to obráca/ áby sie tey ktorą miłue podobał. Ale iż [...] *GórnDworz* Cc3; *HistRzym* 10v; Abowyem byście wy mnie práwie poználi/ iużbyście y Oycá moiego poználi. *RejPos* 291v, 10v [2 r.], 11 [2 r.], 13v *marg.*, 15v, 17 (65); Y práwie tu mogę rzec rozumu zákroił/ Gdyż tą łprawą dzieciom śwym ták w głowie zábrol [lege: zabroił]. *HistLan* C2, A4, D; *RejZwierc* 15v, 89, 92v, 154, 160v (9); *WujJud* 173v; *WujJudConf* 221v; *MycPrz* I A2v, II A2v, A4; *WierKróc* A3; *CzechRozm* 71v, 173v; *PaprPan* D2, I4, O3v, Dd3v; *ModrzBazBud* π; Ielzczeń niewidzę/ łszczegobych sie práwie Vciełzyć miála/ wźáкке powiedz przedię Iáko co było. *KochOdpr* B3; *KochPs* 76, 138; Práwie się z isciło/ co Pan Bog śwym obiecał: Postáwiłem łtroże ná murách twoich. *SkarŻyw* 194; nocy iedney łtánał przy nim [św. *Ekwicyjusz*] Anioł/ y kazał go rzezać y wáłáżyć: y zdało mu się przez ono widzenie/ ifz práwie takim iusz był. *SkarŻyw* 211, 3, 305, 335, 354; *MWilkHist* F3, K3v; [*Anna*] Ná obu wprawdzie pátrzyła łáłkáwie/ Ale co wiedzieć/ komu ferce práwie. *KochSz* C2; *ReszHoz* 134; (*nagł*) Do Ianá Kochánowskiego. (–) PRáwieś fye vkochał w náuce/ y cnoćie: Znáć żeś fye nie lenił ku dobréy roboćie. *PudłFr* 12; *ArtKanc* C14, D8v, G12, G14v, N10, P2, P9; *KmitaPsal* A4; *WujNT* 869; trzeba żebyłmy z ták twárdego y dawnego łnu niedbáłości náłzey ocknęli/ á oczy łobie przetárfzy/ y co się z námi w koło práwie dzieie/ obaczywśzy. *VotSzl* Bv; *SapEpit* B4v.

W przeciwstawieniu: »w obietnicy ... prawie« (1): Prawdá żeć był w obietnicy/ Ná cóć sie zgadzáią wśzyłcy/ Ale práwie nigdy nie był/ Áż gdy sie ná łwiát národził. *RejZwierc* 235.

Szereg: »wiadomie a prawie« (1): oni Sokrathefowie/ oni Senekowie/ oni Scewole/ [...] dla sławy łwey wiadomie á práwie chcąc gárdła y máiętności łwe woleli potráćić/ niżliby sie byli od cnoty áłbo od pocćwości łwey dáć odwieść mieli. *RejZwierc* 134v.

b. W połączeniu z przymiotnikiem, imiesłowem, zaimkiem przymiotnikowym lub wyrażeniem przyimkowym w funkcji przymiotnika (172) : *BierRaj* 19; Aleć to prąwie fláchetny/ Ktory w łobie ma rozum cny. *BierEz* I2v, C3; *PatKaz* III 93v; [*Anacharsis* pytan] Zywychli czili martwych iest więcey ludzi na łwiecie, odpowiedział, á gdzież te ktorzy na wodzie łą pokładałz, ktorzy ani prawie żywi łą bowiem bliżu łmierci, ani też prawie zmarli bo wźdi żywą. *BielŻyw* 22, 37, 97; Abowiem to łnadz prąwie fortunny człowiek ktory dołtąpi przybytkow twoich *RejPs* 125, 49, 100v, 131v, 132, 176v, 215; *RejJóz* O3; *MurzHist* K3v, L, Tv; *KromRozm* II 1v; *GliczKsiąż* C3 [2 r.]; Co zá wdzyęczny pokarm á prąwie niebyełki podawał Pan złim á niewiernym židom *LubPs* R6 marg, V3v marg, ff2; *KrowObr* 6v; Ale kiedybyś łpytał przy iákiey rołprąwie/ Co też iest nalepżezgo ná tym łwiecie prąwie. Wierz mi iżbyś vłyłzał łentencie rozne *RejWiz* 11, 76 marg, 78, 86, Cc4v, Dd2v; *Leop* B2; *RejZwierz* AA, 21v, 64, 66; *BibRadz* *Iob* 34/17, II 110c marg [2 r.]; *KwiatKsiąż* A3; Ia wam obiemá/ [...] zá tę gruntowną/ á prąwie Krzełcijáńłką náukę/ bárzo dziekuię *OrzQuin* Y; *Prot* D2v; *RejAp* BBv, 33v, 35, 114, 156 (8); *GórnDworz* B7, C7, E3v, N7v, O5v (8); Ale to łą v niego prąwie źli/ ktorzy nie wierzą iemu y łwiętym náukam iego. *RejPos* 30, A2, 20v, 30 [2 r.], 37, 56v (17); *BiałKat* 348v; *KwiatOpis* D2; Ale tho iest prąwie wolny/ ktory s cnoty á s łtátecznego rozmyłłu łwego dobrowolnie vmie dobrym być. *RejZwierz* 13, B2, 13, 63v marg, 75, 84v (25); Ktho chce prąwie dobrą kulę ognifłthą mieć/ przyczyní w nię Burłztynu tákiego co pokołł s niego czynią *BielSpr* 73v, 58v; *WujJud* 133; *MycPrz* I C4v; *Strum* M2v; *WierKróc* B2v; Słyzeliłci [!] łprąwy Páná wálzego/ ktorych trudno gánić maćie. Sluchayćie y łmierći iego że vmárl iáko człowiek prąwie Chrzełcijáńłki *BiałKaz* M3v; *BudNT przedm* b2v, c6v; *CzechRozm* 178; (*nagł*) *Dubkowłcy*. (–) TYch wierz mi nie prze głupłtwo *Dubkowłkiemi* zową Abowiem támi iuż to wiedz ludzye prąwie z głową *PaprPan* P4v, G4v, L, R3, V4v, Z2; poznał Sálomon prąwie máćierzyńłki głos ná rołłćięcie niezezwalájący *ModrzBaz* 89v, 81v; *SkarJedn* 87, 187, 215, 244, 375 [2 r.]; *Oczko* A3v; *KochPs* 7, 212; Iełliłz [*lege: jeslił*] prąwie pokutuiący/ a przełżłe grzechy obmyć/ y przyłżłych łię łtrzec chcełz/ táką o demnie [!] pokutę przyimi: [...] *SkarŻyw* 166, 117, 120, 136, 271, 273 (9); *StryjKron* 562; *CzechEp* 259; *KlonŻal* D3; *PudłFr* 78 [2 r.]; Y co zniewoliło ábyś grzełznym łłużył? Iedno łpráwiedliwołłć/ prąwie łczyra miłołłć/ ktorą ty nam dawałz *ArtKanc* A14v, G2v, H15v, I19, Lv [2 r.], L20v; przyłtąpic chce do twego łtołá/ Swiátołłć przyiác pełną twych táiemnic zgołá/ Swiátołłć džiwną prąwie *GrabowSet* O3; *LatHar* 67; *KołakSzczęłł* A3; *JanNKarOrz* F3v; *KmitaSpit* B2; Vkażćiełz táką ofiárę v Chrzełłcian/ w nowym kołłciele z pogáńłłtwá zebrańym/ po włzytkim łwiećie ná káždym mieyłcu/ á prąwie czyłtą? *SkarKaz* 158b, 80a, 279a, 636a; *CiekPotr* 77; *CzahTr* C3; *GosłCast* 36; A ták moy miły łynu/ bądż tego chęłliwy/ Y łtaray łie łpilnołłćią/ á prąwie trołkliwy. Iák byś ią zá Máłżonkę/ iuż otrzymał łobie *PaxLiz* E; *SkarKazSej* 696b; *KlonFlis* A3; *SzarzRyt* C3v; [*HerburtArt* 118 (*Linde*)].

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Słyzł/ obrałżes iáki miecz/ coby to nie nowy? (–) Prąwie iże nie nowy/ pátrzcíe iák rdzewiáły/ Znác że dobry y w wielkich potrzebách bywáły. *WyprPl* Bv.

Wyrażenie: »prąwie prawdziwy, prawy« (1:1): *RejAp* 38v; (*nagł*) *Krok Kroi Polłki*. (–) [...] Słynie tu nam y z męłłtwá/ łłynie z dobrej łprąwy/ Prąwie to był pan y krol thu náłz Polłki práwy. *PaprPan* Ddv.

Szeregi: »prawie i doskonale« (1): nietylko piśmo święte [...] ale też y piśmo onych ludzi mądrych Pogąńskich/ [...] każdą liczbę siódmą za znamięnitą y świętą mieli v siebie: y w tenże obyczaj/ gdy kogo chcieli prawie y dołkonale łzczęśliwym nazwać/ powiádali go być po siedm krok łzczęśliwym *LeopPrzep* H4.

»prawie a wiernie« (1): A przytym życzyłbych Wielmożności twoiey iście iako prawie á wiernie życziwy/ áby ty zącżęte dáry [...] im dáley thym więcey Pan objańnić raczył/ ku chwale swoiey *RejZwierc* 210v.

c. *W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownikiem (24)*: [człowiek który tylko wychwala cnotę gdy] żywota ku słowam podobnego nieukazuje, [...] Taki też więcey żądać będzie, abyfie dobrym zdał niż aby prauie im miał być. *BielŻyw nlb* 10; *March*² D4v; *RejPs* 141; Wierziż że yuż ten Syn mży Był prawie Bog *RejKup* f4v; *LubPs* bb4v; A tak to iest prawie pan kogo rozum rżdzi *RejWiz* 137, 115; *PRzimćielz* [...] Ty piękne vpominki Iana Mączynskiego Ktore wtym młodym łtanie wam do rąk podano Aby ięzyk Słowieński tym polerowano Prawieć to vpominki prze Xiążęce dziatki *MączLub nlb* 13; ci zalię ktorzy łtoią przy łzczyrey prawdzie Páńskiey/ áby fie rozrádowali w tym [...] iż łą z Bogá á prawie łynmi Bożymi *RejPos* 84v, 120v; Pádaią fie zamiány/ árendy fie łamiał/ Dożywocia/ wieczności/ y ty czáfem chramią. A ci co tym łzáfuią rżdem to nazwali/ Bá prawie rżd/ bo łobie dołyć náłápali. *RejZwierc* 248v, 146v, 266; *MycPrz* I C3v; *BiałKaz* I4; (*nagl*) Mikołaj Herbort [...]. (-) Prawie to iest pan s pánow á mż z zacnych mżow *PaprPan* Xv, Hv, Z4; *SkarJedn* 186; *SkarŻyw* 41; *MWilkHist* F2; *CzechEp* 271; Bo ktora iest pánną/ ále ma wolą iść za mż ábo mżá poznáć/ táć nie iest prawie pánną ná duży y ná cíele. *WujNT* 195; *SkarKaz* 638b.

d. *W połączeniu z przysłówkiem lub wyrażeniem przyimkowym (21)*: Ani oczem więcey nieltára fie myłł moiá iedno áby prawie tak wemnie dziedzyczyło wiecznie rołkazanie woley twoiey *RejPs* 183v; Bog wie zem tu vmyłłnie prawie do was iechał *RejWiz* 75, 35, 49 *marg*, 136; *RejFig* Bb8; Amice et simpliciter reprehenderunt, Prawie przyacielskie nápomionęli. *Mącz* 394b; *RejAp* 64v; gdy mu fie popifáć przydzie w tey tám náuce/ ktorą prawie dobrze vmie/ thedy fie náłchwał dobrze w niey pokaże *Górndworz* N5; *RejPos* 231, 317v; *RejZwierc* 216v; [*Jezabel*] Włzytki Páńskie Proroki/ mordowác kazála/ Prawie dobrze czym byłá/ w ten czás fie znác dáła. *HistHel* B3, C3v, C4; *MycPrz* I B4v; *WierKroc* Av; *StryjWjaz* B3v; *SkarŻyw* 455; [człowiek sumnienia całego] Będzie wełól byś chciał y o wodzie/ Bo łye czuie prawie na łwobodzie. *KochPieś* 3; Raz áno prawie południe/ Słónce łwieci prawie cudnie. *PudłFr* 21.

4. *Prawidłowo, właściwie, należycie; dobrze; słusznie, sprawiedliwie; recte* *HistAl*, *Mącz*, *PolAnt*; *vere* *Miech*; *bene* *HistAl*; *aperto pectore, dextre* *Mącz*; *plane* *Modrz* (132): *Dextre*, Prawie Słuznie/ przyłtoynie. *Mącz* 84a, 118d.

a. *W połączeniu z czasownikiem (122)*: *BierRaj* 22; Ezop gdy ze łná włtał/ Sam fie z łobą tako gadał: [...] Aleć iuż mam dobrą mowę/ Włzyłtki rzczy prawie zowę *BierEz* A3v, D2, E4, Kv, Q; *ForCnR* B3; *BielŻyw* 120; *GlabGad* F4v, Mv; *MiechGlab* 32; *BierRozm* 9, 20; *LibLeg* 11/20v; *RejRozpr* Gv; Alie wierz mu radzeć prawie Day iuż pokoy tey zley łprawie. *RejKup* n4v, b7v, O, p5, r4v, f3v, f4, y5; Iełli prawie chcemy baczyć ná prawdę/ tho co mamy/ nie iesth náłze włalne/ ále nam do czáfu pożyczáne/ nie prawie trzymamy. *HistAl* C5, I8v, K2; *GliczKsiqż* A4; *LubPs* F, Hv, S4; *WOytá*

Láćinnicy zowá *Aduocatus*, ále niewláfnie: Abowiem *Aduocatus*, gdy byś chciał práwie wyłóżyć/ y wedle práwá Cefárńkiego/ nieieftci Woyth/ ále *Patronus GroicPorz* cv; Iádam náprzod powiedział/ mnie to [*objawienie Maryje o zmartwychwstaniu Chrystusa*] práwie należy: Abowiem ia był przytzną grzechu. *KrowObr* 146; *RejWiz* 20v, 45, 76, 87v, 88v, 96 (9); S Kuropátnik zyemiánin/ Kuropátwá k temu. To przyiemni ptałzkowie/ łtanowi káżdemu. Y kto ich dobrze fwiádom/ rozezna to práwie/ Iż tych cnót wzywáią/ ná káżdey fwey łpráwie. *RejZwierz* 87, A6v, 59v, 72, 124v; *BibRadz* 2. *Tim* 2/15; żadny nie może práwie przywłáfczyć łobie kráiny z dawności wláfney/ w ktorey by z przodkow łwych łtarádawnych nie odmienny był. *BielKron* 335v; *Mqcz* 48d, 59c, 382d, 482a, 490b; Abowiem/ w zbytku/ ma wždy niemoc co trawíc/ niźli ku końcowi przyydzie. [...] więc práwie przymawiaią tłuści chudym: Niźli ia łchudnę/ tym ty zdechniesz. *SienLek* 18v, 5; *LeovPrzep* H4v, I4v; A cożes ty za Iezus miły Pánie? Oto łluchay iákie nam łam łwoie tytuły opowiedáć raczy/ iáko łie nam z herbow wywodzi/ á práwie nam wylicza łkąd wyłzedł/ y co łełth zá łtan iego. *RejAp* 194v, 97v, 199v; Rzekł iemu krol/ Práwie łczynił. *HistRzym* 111; Oto nędzny człowiecze pieniądze tve kthorem był dáł w ręce tve/ á tyś wolał obráć kreple pełne ziemie y kości vmárlych/ á práwie/ bo nie łełt wola Boża áby pieniądze łwe miał. *HistRzym* 121v, 53; A nátychmiał były othworzone wfy iego/ á był rozwiázan ięzyk iego/ y mowił práwie [*Vulg Mar* 7/35]. *RejPos* 203v, 130 *marg*, 142v, 183, 184v, 206 [4 r.] (14); *GrzegŚm* 8, 24; *HistLan* B2; Ná wielkiey tám bácźności tá łwięta krolowa/ Spráwiedliwość/ co włzytki łtany rowno chowa. Ktemu trzeźwość/ więc czyyność ná káżdey rołpráwie/ Ze tám włzytko porzádkiem może názwáć práwie. *RejZwierz* 242, 198, 234, 249; Powiedzili [*Cyrusowi poddam*]: rábánie łáfu łełt náłzá niewola/ á kołácy rołkołz/ Rzekł Cyrus: Práwie mowicie *BielSpr* 49v, 55v; *MycPrz* I A2v, II A2; *CzechRozm* 41v, 57, 108v, 121, 237v; CHcieycielz łie tu przyłlucháć tych cnych ludzi łpráwie/ Acz ięzyk moy nie powie łnadź włzytkiego práwie. *PaprPan* B3, N3v, O4v, Dd4 [2 r.]; [*cnota*] łámá przez łię táka łełt/ iż gdyby łię łey práwie przypátrzono/ á oná moc łwą okazáła/ [...] niertzebáby praw/ áni wltaw/ áni żadney prace około rołkázowánia y zákázowánia. *ModrzBaz* 136; *Recht thun*. Práwie/ Słufznie/ Spráwiedliwie czynić. *Servare aequitatem*. *Calag* 389b; *CzechEp* 265; Tym ludziom/ ty Stániłáwie/ Chcełzli łię záchowáć práwie/ Nie łzáfirem/ nie rubinem/ Ale łe łci dobrym winem. *KochFr* 127; Kto pokutę czyni práwie/ ty mu odpufzczáłz łáłkáwie *ArtKanc* I4v; Nie mow teź przeciw Bliźniemu/ fáłfzu, żebyś łzkodził iemu/ prawdę miłuy, á práwie czyń/ ták będziełz rzeczón Bołki łyn. *ArtKanc* M4v, T; *BielRozm* 5; *PaprUp* F; *KochFrag* 41; *SiebRozmysł* I; *KlonKrGum* Av; *PaxLiz* D3; Ale iáwnie oświadczył łłowy y przyładem Twoy wnuk Iełfe iż zbytnie łkárby zbytnym iádem. Y z tym komu łch nie dá Bog bárźiey łáłkáwie/ Niź z tym co łch má náłzbyt/ zna kto łádzí práwie. *SzarzRyt* C3v; [*OrszakPos* 185v].

Szeregi: »dobrze a prawie« (1): Przyimuiácz thedy Pan Bog to łch zezwolenie/ rzekł: Włlyłzáłem łłowá ludu tego/ ktore mowili do łiebie/ y dobrze á práwie mowili/ co mowili. *RejPosRozpr* b3v.

»prawie i (a) dostatecznie« (2): *KrowObr* 123; [*z naszego przekładu*] práwie á dołtátecźnie może káždy wiedzic/ ktorym porzádkiem łłowá w Hywreyłkich Bibliách łdą. *BudBib* b4.

»prawie a nieomylnie« (2): Wyznawayze teź práwie á nieomylnie łwięthą chwálę łego [*Pana*] *RejPos* 206, 207.

»prawie, (a) prawdziwie« [szyk 1:1] (2): Pátrzayże tu moy miły Krześciáńki człowiecze/ iż gdy gdzye łyfyzmy o wiernym posle á lzáfáru słowá Bożego/ ktore ie nam práwie á prawdziwie przynosi od Páná náłzego/ że nic o to niedbamy *RejPos* 275v; IZali prawdziwie feymie (prawiedliwość mowić) będziefz/ práwie(li) lędzić będziecie fynowie człowieczy [*aequitates iudicabitis filii hominum*]? *BudBib Ps* 57/1 [2].

»wiedzieć a prawie« (1): [mówił gospodarz Prawda do młodzieńca, że niektórzy, którym dobrze radzi, źle mu oddawali] Abowiem gdym im wiernie a prawie radził/ oni potym dołtápiwłzy pańkiew łáki/ przed nim mie obwiniali y potwórzali *ForCnR* A4v.

»prawie i (a) właśnie« (2): Familiariter nosse causam alicuius, Práwie á właśnie wiedzieć położenie rzeczy. *Mącz* 117d; *SkarJedn* 25.

b. W połączeniu z przymiotnikiem lub imiesłowem przymiotnikowym (6) : Pieśń o s: duchu/ noty Niemietzkié. Veni creator. Aue maris Itlla/ Salue regina/ prawie przełożoné. *OpecŻyw kt*; Ty/ oycow práwye trzymájących y kołcyoła wyáry náłláduy *KromRozm I* [P2]v; Zowá gi Xenokrátes/ onego Platoná/ Włzytká iest w nim náuká/ prawie wyćwiczoná. *RejWiz* 146v; człowiek ktory nie iesth bączny práwie/ pocznie łobie [przy białogłowie] niethrefnie/ á nie zda mu fie/ áby co ná tey/ ábo ná owey rzeczy należało *Górndworz Cc6*; *RejPos* 285; *ZawJeft* 29.

c. W połączeniu z rzeczownikiem (2) : Pátrz ná owy rozmáite przyłmáki co ie łapory zowá/ á prawie łapory bo chłop po nich łápi ożárlzy fie iáko w bárłogu kiernoz. *RejZwierc* 58v, 103v.

5. Dokładnie, ściśle, akurat; *commodum Mącz*, *Calep*; *commode, optato, optime, opportune Mącz*; *percommode Calep* (138) :

a. W połączeniu z czasownikiem (5) : Owa wilk prawie przybieżał/ A owce w łtádzie pokáfał *BierEz* K3; *RejKup* o4; *Opportune ades*, Práwieś tráfił. *Mącz* 266b; *SienLek* 142; musí mieć ná tho prawie miárę/ to iest/ rozmiarzyć iáko dáleko od tego mieyćcá gdzie poczniefz kopác do muru álbo párkánu *BielSpr* 62v.

b. W połączeniu z przymiotnikiem lub zaimkiem przymiotnikowym (15) : Integra aevi puellula, Pánná prawie doskonálych lat albo doskonála w leciech. *Mącz* 171d, 179b, 213b; Y obaczył tho on ociec iego/ iż tho thá prawie godziná byłá/ w kthorá mu rzekł Pan Iezus/ iż fyn twoy iuz zdrow iest. *RejPos* 242v; Práwie tácy plebani w tym kráiu być máią/ Co fie to nie wymowią o co ich łpytáią *PaprPan* F3.

Wyrażenie: »tego(ż) (a. onegoż) prawie czasu, dnia« [szyk zmienny] (8:2): *BibRadz* *6v; Czáfu Ioáchimá krolá też kościół złupiono/ [...] zborzono ij y łpalono/ po 442. lath od Sálámonowego zmurowánia/ prawie tego czáfu kiedy Tárquinius Priscus w Rzymie [!] pánował/ przed národzeniem Kryłtułowym przez máłá w łżeści łet lat *BielKron* 265v; *Commodum*, W ten czás. Práwie tego czáfu. *Mącz* 61c; Iáko ś Chryłstom mowi: O dżiwie/ powiáda/ o Boska dobroći/ ktory z Oycem wzgorę siedzi ná niebie/ onegołz prawie czáfu iest piáłtowan rękómá włzyłtkich Káplánow ná ziemi. *WujJud* 71v; Niemcy z drzewámi/ álbo kopiámi drożonymi/ wyłtrzeliwłzy kilka rufznic/ (ktore tego czáfu prawie były wymyłlone) do Tátorow przytárl *StryjKron* 390, 682; *ActReg* 13; y tegóž dniá prawie/ kiedy mu go [biskupowi Gamratowi księdza Siemikowskiego] zálécono/ y kiedy mu rękę dał/ chcący wczynił wzmiánkę około łwego beneficium. *KochAp* 7; *LatHar* 196; *WujNT* 396.

c. W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownikowym (12) : Pięć wnętrznich [zmysłów] prawie w mozgu maia komori, trzemi fubtilnymi błonkami rozdzielone. *GlabGad* A5v, E5; *LeovPrzep* E; *SkarJedn* 294; *Oczko* 21; A iákóž tu odmówić! čás práwie po temu: Więc y Helená rái/ byđ czemuś dobrému. *GórnTroas* 59, 59.

Wyrażenie: »prawie ostatecznego (a. ostatniego) czasu« [szyk zmienny] (5): Co fię też tknie tey rzeczy/ żeby Antychriřt nie miał przyść/ aż práwie czáfu ořtátniego przed řkończeniem řwiátá/ tedy fię y to z práwdą řłowá Božego bárzo mija *CzechEp* 349 [podobnie: 349, 351]; Idzieli też o řłowá/ tákich też pířmo ř. nie vżywa: žeby aż práwie ořtáteczne⁸⁰ czáfu przed řkończeniem řwiátá/ odfřapienie to miało być: ábo odfřczepieńřtwo od wiáry řtárožytney. *CzechEp* 349, 349 [2 r.], 351.

d. W połączeniu z przysłówkiem lub wyrażeniem przyimkowym (105) : á tego [cząbr] řobie pani przyłóży prawie na mieřtce tajemne/ duřnořć ktora bywa z napełnienia macicze złemi wilkořciami: odeymuie. *FalZioł* I 143b; w Winie gi [mech dębowy] warzyć á w thim maczać gębkę á na brzuch kłařć prawie na żołądek ciepło/ żołądek pořila *FalZioł* I 151a, I 12c, V 78v, 92v, 107; Kochařć fię w trunku w vrodzye/ Práwie tve mieyřce w wychodzie *BielKom* F; *GliczKsiąž* D7v, I6v; *LubPs* A3; *RejWiz* 76; POnęcił fię ieden kmotr do řwego řařiađá/ Y závždy do nich trářiał práwie do obiáđá. *RejFig* Ee2v; *BibRadz Gen* 17/21, 1.Reg 26/2; Nunc nunc, Práwie dopieruczko. *Mącz* 254a, 329b, 482a; *SienLek* 36, 38v, 92v; zácmmienie řłoneczne w Ráku známieniu Niebieřkim będące/ práwie przeřiwko řednorofczewi známieniu niebieřkie^{mm} bywa *LeovPrzep* B; *BielSpr* 62v; Naprzod Paris wyřtrzeřił ořzczep i uderzył Atrideę prawie na tarcz, jako był umierzył *KochMon* 31 [idem] 31; Pořzedł tedy Heliařć/ wnet z mieyřcá onego/ A práwie w drodze będąc/ vyrzał człeká tego. *HistHel* C4v, B3; między vřzkámi weřřzodku/ ma być przeřita džiurká dla záviefzenia Bleyczyká: tákže thež Cérklem rozmierzył řby dziurká práwie we řřzodku była vczyniöná *Strum* C; *PapřPan* M3v, [Gg]4, Hh3v; S: Chryzořtom z wielką mocą/ y náiaždem ná kořćioł iego ręki żołnierřkiew/ znapráwy Biřkupow onych/ wdzień práwie wielkonocny/ wygnány ieřt. *SkarŽyw* 89; A tym czářem/ puřtelnik on z bliřkiego miařteczka kował do řiebie znacžynim y zdzieřiaćię nágotowánych řáncuřřzkow/ przyzwać kazał: ták iřz ná iedneřz fię práwie godzinę zefřli y Křiažę y kowal. *SkarŽyw* 165; *StryjKron* 175; [ksiądz kanonik twierdzi] iž poniewaž Antychriřt nie ma przyść aż práwie przed řkończeniem řwiátá: á te⁸⁰ řkończenia iefřcze nie mářz: przeto też iefřcze nie mářz Antychriřtá *CzechEp* 349, 354; Przed Kroleřm řtał koń w piątym polu práwie *KochSz* Cv; co fię řřtało w žiemi řřwabřkiew/ w mieřćie Ráweńřřpurku/ Roku Páńřkie⁸⁰/ 1578. dnia džiiewiaćiego/ Mieřiaćá Lutego/ práwie w Niedzięle Mieřopuřtną *WerGořć* 228, 229; *Bielřjem* 18; Prawie pod trocheę niedobrego zdrowia Kr. IM. Pacholeę wřm do Kr. Imřci y domnie liřty przyniořł *ActReg* 138; Prawie tedy pod tę reřolucyą pisanie wřm MM Pana trařiło *ActReg* 140; E regione – prawienaprzeciřwko. *Calep* 370b; *Phil* O4; Fenitrum ieřt žiołeczko/ mocy bárzo wielkiew/ Práwie ku odpędzeniu/ tey grubořći wřřelkiew. *PaxLiz* D2v, D, D3v.

Wyrażenia: »wedle czasu prawie« = *w porę* (1): tu was [moje przyjaciółki] řczęřćie wniořło/ wedle czáfu práwie/ W przygodzie przyiaćielá poznać w káždęy řpráwie. *GořćCast* 39.

»prawie w, na czas« = *w porę* [szyk 29:1] (23:7): práwie ná dobry čás do pániey trářimy. *RejWiz* 23v; *OrzList* h4; *RejFig* A3v; Opportune, Práwie wczás/ wpogodeę. *Mącz* 266b; advenisti in tempore,

Práwies w čás przifzedł. *Mącz* 481b, 61c [2 r.], 123c, 174b, 266b, d [3 r.] (17); *CzechRozm* 21v; *KochOdpr* B3; [św. Tomasz] w chorobie oney wykładał piñanim pienia Sálámonowe. Práwie ná čás gdy fię łam do pienia onego gornego y niebiefkiey muzyki gotował. *SkarŻyw* 202; *ActReg* 85; *Calep* 223b, 776a; *KochFrag* 45; Ale widzę otwarty dom, á práwie ná čás Bá y wychodzącego Pángraczá z fwym łługą. *CiekPotr* [30]; *PaxLiz* B3.

»prawie w, na, pod ten (a. on, a. ostateczny) czas (a. czasy)« = *wówczas* [szyk zmienny] (14:9:1): Alye yłch therałz wpanyłthwach nalfych wyelkye a nyefnołne łkodi. Turczy y thatharzi [...] poczynily. [...] prawye na then czałch gdi połfel ye⁸⁰ C.mczi vnałch bil. *LibLeg* 11/173v; *LubPs* aa5v, bb2; *RejWiz* 39; *BielKron* 156v; *LeovPrzep* Av; *RejAp* 165v; niełzczęłcie [...] máiącz władzą nád ludźmi/ nairádniey fię ná cznotliwe/ á godne targa: [...] iedne wpuł krefu/ drugie práwie wthen čás/ kiedy dobiegáią/ trzecie hnet z miełczá/ [...] obala *GórnDworz* Dd7v, C2v, P8v, T6v; *HistHel* D2; *CzechRozm* 49v; [leczenie w cieplicach naprzystojniejsze do czasu] kiedy fye dzień z nocą równa [...] y rzecz pewna/ że do Świętego Ianá/ [...] którego to święto/ práwie więc wten čás przypáda *Oczko* 29; *StryjKron* 170, 309, 657, 702, 772; *CzechEp* 354; *ActReg* 121, 156; *KochFrag* 51; iułz go [dom] był owemu zgołá Greczynowi Philokierdowi przedáł, bez mey wiadomołci, Práwie w ten čás gdym łobie miełzkał w Miłopolu. *CiekPotr* 13.

Szeregi: »prawie w miarę« (2): tákże théz Cérklem rozmierzyłz áby dziurká práwie we łrzodku była vczynióná/ ták żeby fye zgadzála ná dole z drugą dziurką práwie wmiarę. *Strum* C, B2.

»prawie a własnie« (1): ty czałfy práwie á włáfnie ták przypádały/ gdy Bonifácius w Rzymie wzywał ná fię białą infułę *RejAp* 116v.

e. W połączeniu z liczebnikiem (1) : Siedli włyfycy ná muráwie/ Potym wftáło łzész par práwie/ Dzięwek iednáko vbránych *KochSob* 55.

6. Zgodnie z prawdą; *recta via, verissime* *Mącz* (14) :

a. W połączeniu z czasownikiem (13) : Kupiec łowcá o to pytał. Aby mu práwie powiedział/ Co mu niedźwiedz w vcho łzęptał. *BierEz* I4v, G3v; *PatKaz* I 16; *BielŻyw* 76; *RejPs* 153v; *RejWiz* 89v; Práwie tu Duch święty oznáymuie y wyraża obyczáie łług Antykryftá dźifiefyłzego. *BibRadz* II 135c *margin*; A ták my y drudzy o dawnołci łwey práwie powiedzieć nie mozem/ á iefli kto piłze o niey/ tedy więcej z mmimánia niż z wiedzenia. *BielKron* 335v, 24v, 392v; Chciał na^m bog tim łwoię myli opowiedzieć práwie łłz byđło á człowieka łtworzył krozney łprawie *KochSat* B4; *Mącz* [489]b; *Oczko* 9.

b. W połączeniu z przysłówkiem (1) : *Recta via rem narrare*, Práwie ták yáko fię łtáło. *Mącz* 348d.

7. *Zachowując się zgodnie z przyjętymi normami moralnymi, uczciwie; candide* *Mącz*; *aperte, pudice* *Calag* [zawsze w połączeniu z czasownikiem] (13) : Lew [...] Włyłftkim przyczynę powiedział/ Czemu wieprzá łobie obrał. [...] Włzákże on włyłftkę cnotę ma/ łze przyiaźń práwie chowa. *BierEz* S2; on młodzyeniec ták łobie rozmyłłał/ [...] Coby też s łobą czynić w tey łwieckiey błędnołci/ A iákoby łwoy łtan wiełć práwie w pocźciwołci. *RejWiz* 19v; A chcelzli práwie ktemu końcowi przychodzić/ łuż iáko pilny łługá mułłz Pánu godzić. *RejWiz* 49v; *RejZwierc* [283]; A w połtepkách przodkow łwych że ich celuiey/ W pocźcywey łławie. Żywiąc w niey práwie. *MycPrz* I [A3]; *Auffrichtig handeln/ oder leben*. Szczęryze się obchodzić/ et práwie pocźynác. *Agere aperte. Agere vitam pudice.*

Calag 41a; Ná tym fię też nic nie myślę/ że wżelką miłuielz [*Panie*] prawdę/ Chcełz byfiymyć práwie fluzyli/ według woley thwoiey żyli *ArtKanc* L20v.

W przeciwstawieniach: »prawie ... obłudnie (3), chytrze, nieprawie, zdradliwie« (6): *MurzHist* B2v; Boć niepodobieńftwo aby się kto nie zaftawiál za pana Chrifftuła/ iefli zniętem ieft prawie a nie zdradliwie *MurzNT* 61; *KromRozm III* C2; *Mącz* 33b, 278d; Choćia fercá nie widziłfz: lecz znałz po poftáwie/ Zem ci ieft nieobłudnie: ále owłzem práwie. *PudlFr* 62.

Szereg: »prawie a sprawiedliwie« (1): *Aperto pectore agere*, Nie chytrze/ ále práwie á fprawiedliwie fie s kim obchodzić. *Mącz* 278d.

8. Zgodnie z przepisami prawa, prawomocnie; iure, rite Vulg (18) :

a. W połączeniu z czasownikiem (13) : *RejKup* Eev; *MurzNT* 111; [św. Cypryjan obłdził się twierdząc] iż od kácerzow práwye okrczeni/ znowu máyá być krzczeni *KromRozm II* q; *GroicPorz* o2v; *BielKron* 229v; *Isonomia*, [...] Latine aequalitas iuris, Práwność/ to co fie práwie ftawa. *Mącz* 175b; *KuczKat* 350; *SkarŻyw* 91; Náłzym káplanom/ mowi/ nie trąd ćielefny/ ále dułzne plugáftwá/ nie mowię doświádczáć oczyścionych/ ále práwie oczyściáć dozwołono. *WujNT* 387 [*idem*: *SkarŻyw*].

W przeciwstawieniach: »prawie ... bezprawie, jeno trochę, krzywie« (3): *Pycha*, łakomstwo wrodzone Żadną miarą nie zgaszone, [...] z człowieka najlepszego Wnet uczyni przewrotnego. [...] Lubo prawie, lubo krzywie, Co weźmie, to trzyma chciwie. *BierRozm* 16; *Tyrannus* [...]. Król álbo Xiążę. [...] violenter et per insolentiam imperans, Okrutnik który nie wedle praw ále wedle swego zdánia/ bądź práwie bądź bezpráwie pánuye. *Mącz* 471b; *Controuerfiae* przedtym piływano práwie rozpiéráiąc fie ráciámi, árgumentámi, y replikuiąc: Ale teraz coś ieno trochę zmierzá ná fie ráciámi *SarnStat* 1299.

Szeregi: »prawie a gruntownie« (1): Druga ieft odpowiedź/ gdy kto práwie á gruntownie ná żálobę odpowíáda/ przes co fye iuz s Powodem w rzecz wdawa *GroicPorz* v4.

[»mocnie i prawie«: Chtoru vgode wespół y zawiátem ymyenym Balczerowym, Olbricht Kanya ziencz y póffel yego, y Hannuíf fyn yego włálfny, moczyne y prawie przyyely. *ZapWpolKość* 1547 1/77v.]

b. W połączeniu z imiesłowem przymiotnikowym (5) : Włzákże wtey mierze nie ledá rzecz ftiony odporney zá odpowiedź ma być poczytaná/ ále tá tylko/ która ieft práwie ná żálobę vczynioná. *GroicPorz* t3, lv; Tedy vczyni y zupełną offiárę/ y włoży iá ná ołtharz z offiárámi Napoynymi iey/ thedy człówek tákowy/ będzie práwie oczyłczony. *Leop Lev* 14/20, *Lev* 14/7; *SarnStat* 817.

9. Określa położenie (2) : *Exadversum et exadverso*, Práwie/ Náprzećiwko. *Mącz* 110a; *Sursum versus*, Práwie nád fię/ wzgóre/ ku górze. *Mącz* 485c.

*** *Dubium* (1) : Iezli zdániiu mniániu fwemu folguiemy/ Przypadkom fie wżelákim w tym nie przypátrzymy. Gdyż zła rada záwodzi práwie tego káždy/ A gdy fie iey kto imie wiecznie mu záwádzi. *MycPrz* I B.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (3) : *Sincere*, Zupełnie/ Práwie/ Niefałziwie. *Mącz* 437a; *Vere*, Prawdziwie/ práwie. *Mącz* [489]b, 3b.

[*Uwaga*: granice między znaczeniami nie zawsze są ostre. Znaczna część cytatów może być interpretowana różnie].

Synonimy: **1.** »bez mała«, *jakmiarz, niemal*; **2.** *całe, cało, zupełnie*; **3.** *istotnie, isticie, niewątpliwie, pewnie, prawdziwie, rzeczywiście, wiernie, właśnie*; **4.** *dobrze, słusznie, trefnie, wiernie, właśnie*; **5.** *dokładnie, właśnie*; **6.** *dobrze, wiernie*.

Cf **NIEPRAWIE**

LW, MN, JBR